

Dr. sc. Marta Dragičević Prtenjača *

DIHOTOMIJA PRISTUPA U RJEŠAVANJU NASILJA U OBITELJI PUTEM PREKRŠAJNOPRAVNE I KAZNENOPRAVNE REGULATIVE **

O tom je li ponašanje s obilježjima nasilja u obitelji kazneno djelo ili prekršaj vodi se vječna polemika među istaknutim stručnjacima i praktičarima koji se bave kaznenim i prekršajnim pravom. Izmjena-ma Kaznenog zakona iz svibnja 2015. godine kazneno djelo nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a) uvršteno je u katalog inkriminacija Kaznenog zakona kao samostalno kazneno djelo, dok je prije (2013. – 2015.) bilo regulirano kao kvalificirani oblik pojedinih kaznenih djela. Iako je drugačije regulirano od ranijeg kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji iz članka 215.a. KZ-a, koje se nalazilo u Kaznenom zakonu iz 1997. godine, suštinski i idejno vrlo je slično. Kazneno djelo iz članka 215.a. KZ97 trpjelo je brojne prigovore, od nedovoljne određenosti, tj. neudovoljenog načela lex certa, pa do nejasnog razgraničavanja s prekršajima iz tog područja, odnosno s prekršajima iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. U radu se obrađuje navedena problematika iz svih rakursa te se nastoji odgovoriti na pitanje je li novom regulacijom uklonjena ijedna od tih opaski i, ako jest, u kojoj mjeri.

Ključne riječi: nasilje u obitelji, prekršaj, kazneno djelo, nasilničko ponašanje

1. UVOD

Nasilje u obitelji posebna je vrsta nasilja koja u današnje vrijeme postaje značajan i poseban problem u društvu i društvu.¹ Dok su pojavni oblici dobro poznati znanosti i praksi, uzroci su vrlo često samo djelomično utvrđeni, jer

---

* Dr. sc. Marta Dragičević Prtenjača, docentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

** Rad je napisan isključivo za potrebe projekta Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu „Novi hrvatski pravni sustav“ u akademskoj godini 2015./2016.

¹ Grubišić-Ilić, M., Kozarić-Kovačić, D., *Nasilje u obitelji – medicinski i pravni mehanizmi za zaštitu djece od zlouporabe sredstava ovisnosti i zlostavljanja*, Zagreb, 2001, str. 75-79.

mogu biti razni i često isprepleteni:² nezaposlenost, siromaštvo, alkohol, ali i frustrirajuće situacije koje dovode do toga da se nasilnik rasterećuje čineći nasilje nad članovima obitelji.³ Takvim postupanjima ugrožene su najranjivije skupine (djeca, nemoćni, žene), koje ostaju nezaštićene u sredini (obitelji) u kojoj bi se trebali osjećati sigurnima i zaštićenima. Time se narušava i integritet obitelji. Obitelji postaju disfunkcionalne, što može biti od utjecaja na druge članove obitelji da i oni jednom postanu nasilnici i čine prekršaje te vrste, ali i razna kaznena djela. U tom kontekstu država želi pružiti jamstva da će obitelj, za koju je Ustavom proklamirano da je „pod osobitom zaštitom države“ (čl. 61. Ustava),⁴ biti zaštićena od nasilja. Međutim, zanimljivo je da obitelj kao pojam nije definirana u Hrvatskoj ni Ustavom ni obiteljskim propisima.⁵ Danas Kazneni zakon (iz 2011. godine; dalje: KZ)⁶ sadrži definiciju članova obitelji u članku 87. stavku 8. KZ-a⁷ te propisivanjem određenih kaznenih djela (pretežno sadržanih u glavi XVIII. Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece, ali i drugih kaznenih djela te njihovih kvalificiranih oblika) pruža zaštitu od nasilja u obitelji. Potrebno je istaknuti da se ne pruža zaštita samo članovima obitelji nego i bliskim osobama.⁸ S druge strane, bliske osobe (u taj pojam ulaze i članovi obitelji) ne moraju nužno uvijek biti samo zaštićena skupina i imati svojstvo žrtve nego mogu biti i počinitelji kaznenih djela. U tom će se slučaju raditi o kvalificiranim oblicima određenih kaznenih djela (primjerice, teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, čl. 166. KZ-a).

U načelu postoje dva glavna problema vezana za regulaciju nasilničkog ponašanja u obitelji. Prvi je što je do 2013. godine (do stupanja na snagu novog Kaznenog zakona) postojala dvostruka zakonska regulacija pristupanja problemu nasilja u obitelji i njegova rješavanja (putem prekršajnog prava i kaznenog prava); drugi je problem brzine djelovanja institucija i nadležnih tijela u slučajevima nasilja u obitelji. U pogledu prvog problema, donošenjem novog Kaznenog zakona 2011. godine (koji je stupio na snagu 2013. god.)

---

² Za više vidjeti Ajduković, M., *Nasilje u obitelji - nacionalna obiteljska politika*, Zagreb, 2003, str. 241-274.

³ Za više vidjeti Ajduković, M.; Mamula, M.; Pećnik, N.; Tolle, N. *Nasilje u partnerskim odnosima - nasilje nad ženama u obitelji*. Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004, str. 69-79.

⁴ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14.

⁵ Hrabar, D., *Prava djece*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2016, str. 14.

⁶ Kazneni zakon, Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15.

⁷ Članovima obitelji smatraju se „bračni ili izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnik po krvi u ravnoj lozi, srodnik u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik“. Čl. 87. st. 8. KZ-a.

⁸ „Bliske osobe su članovi obitelji, bivši bračni ili izvanbračni drug, bivši životni partner ili neformalni životni partner, osobe koje imaju zajedničko dijete i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu.“ Čl. 87. st. 9. KZ-a.

željelo se jasno razgraničiti koji bi to oblici nasilja ulazili u prekršajnu sferu, a koji u kaznenu sferu, jer se vrlo često do tada kao jedan od najvećih problema pokazala pravilna kvalifikacija takvih nasilničkih ponašanja u obitelji, pa bi se nerijetko situacije koje bi se trebale kvalificirati kao određeno kazneno djelo kvalificirale kao prekršaj. Jasna crta razgraničenja bila je gotovo nevidljiva, što je stvaralo probleme u praksi i podredno dovodilo do kršenja načela *ne bis in idem*,⁹ te je rezultiralo preoblikovanjem kaznenopravne regulative kako bi se što bolje ostvarila pravna sigurnost građana. Novi KZ, donesen 2011., nije sadržavao zasebnu inkriminaciju nasilničkog ponašanja u obitelji kao raniji Kazneni zakon iz 1997. godine (dalje: KZ97),¹⁰ nego je ozbiljne oblike nasilničkog ponašanja propisivao kao kvalificirane oblike određenih kaznenih djela (primjerice tjelesne ozljede (čl. 117. KZ-a), teške tjelesne ozljede (čl. 118. KZ-a), osobito teške tjelesne ozljede (čl. 119. KZ-a), sakaćenja ženskih spolnih organa (čl. 116. KZ-a), teškog ubojstva (čl. 111. KZ-a), spolnog odnošaja bez pristanka ili silovanja (čl. 154. st. 1. i 2. KZ-a), protupravnog oduzimanja slobode (čl. 136. KZ-a), otmice (čl. 137. KZ-a) i dr.).

Drugi je problem dugotrajnost kaznenog postupka u odnosu na prekršajni, ali se počinitelj može na duže vrijeme odvojiti od ostalih članova obitelji, tj. od žrtava, i može mu se nastojati pomoći primjenom sigurnosnih mjera, koje mogu trajati dulje od zaštitnih mjera prekršajnog prava. Prekršajnim se postupkom brže reagira na nasilje, jer se mogu izreći zaštitne mjere (prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji; dalje ZZNO¹¹), samostalno i bez izricanja sankcije (čl. 18. ZZNO-a), a i prije pokretanja prekršajnog postupka (čl. 19. ZZNO-a), te je kraćeg trajanja od kaznenog postupka, ali se nasilnik ne može trajnije odvojiti od sredine. Prema odredbama prekršajnog prava (čl. 35. st. 2. Prekršajnog zakona; dalje: PZ,¹² i čl. 20. st. 2. ZZNO-a), najveća je propisana sankcija kazna zatvora u trajanju do 90 dana. Sukladno tome, može se reći da je u razdoblju od 2013. do 2015. (do ponovnog uvođenja zasebne inkriminacije

---

⁹ Za više o načelu *ne bis in idem* u kontekstu nasilja u obitelji vidjeti Ivičević Karas, E.; Kos, D., *Primjena načela ne bis in idem u hrvatskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 19, br. 2/2012, str. 571-573.

¹⁰ Kazneni zakon iz 1997. godine, Narodne novine 110/1997, 27/1998, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 77/2011. Donesena je 2011. godine i Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, dostupna na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_02_20_422.html (20. ožujka 2017.). Donesen je 2014. godine i (novi) Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, dostupan na: <http://www.mspm.hr/UserDocsImages/djeca%20i%20obitelj/Protokol-o-postupanju-u-slucaju-nasilja-u-obitelji.pdf> (21. ožujka 2017.).

¹¹ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 137/09, 14/10, 60/10. Danas je u pripremi novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, čiji je prijedlog dostupan na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/237%20sjednica%20Vlade/237%20-%201.pdf> (6. travnja 2017.).

¹² Prekršajni zakon, Narodne novine 107/07, 39/13, 157/13, 110/15.

nasilja u obitelji) procesuiranje lakših oblika nasilja u obitelji ostavljeno prekršajnoj sferi, dok su ozbiljniji oblici nasilja u obitelji, počinjeni od strane člana obitelji ili bliske osobe, kao što je već rečeno, trebali biti kvalificirani kao posebni kvalificirani oblici kaznenih djela i sankcionirani u kaznenom postupku. U tom se kontekstu rad bavi kaznenim djelom nasilničkog ponašanja u obitelji (čl. 215.a. KZ97), koje je postojalo sve do 2013. godine i koje je trpjelo kritike o nedovoljnoj određenosti zakonskog opisa, tj. neudovoljenom načelu *lex certa*, i nejasnom razgraničavanju s prekršajima nasilničkog ponašanja (čl. 4. ZZNO-a) te kaznenim djelom nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a), njegovim elementima i razgraničenju s navedenim prekršajima.

2. MEĐUNARODNOPRAVNI RAZVOJ REGULACIJE ZAŠTITE ŽRTAVA OD NASILJA U OBITELJI

Nasilje u obitelji pokazalo se značajnim problemom u pogledu zaštite ljudskih prava, o čemu svjedoče brojni domaći i međunarodni dokumenti. Zaštita od nasilja na međunarodnoj razini u prvom je redu usmjerena prema djeci i ženama upravo iz razloga što su razne studije pokazale da su djeca i žene više izloženi svim vrstama nasilja. Republika Hrvatska potpisivanjem brojnih međunarodnih dokumenta obvezala se na uvođenje zakonodavstva koje će osigurati standarde zaštite od nasilja i nasilja u obitelji. Nulta tolerancija na nasilje relativno je novog vijeka, jer se može reći da je jedno vrijeme nasilje bilo prihvaćen oblik ponašanja unutar obitelji. U staroj Grčkoj i Rimu u vrijeme patrijarhalnog uređenja društva, u kojem je postojala očinska vlast, koja se nazivala *patria potestas*, ta je vlast obuhvaćala i pravo na život i smrt članova obitelji (*ius vitae ac necis*).¹³ Danas je stav o tome potpuno drugačiji, može se reći dijametralno suprotan. Pravo na kažnjavanje počinitelja kaznenih djela prebacilo se s privatnog prava na javno pravo, stoga je i zaštita od nasilničkog ponašanja u obitelji i drugog kriminalnog ponašanja povjerena državi.

Država se mora pobrinuti da na primjeren i učinkovit način regulira tu problematiku i zaštititi svoje građane. Danas se nasilničko ponašanje, tj. nasilje u obitelji, smatra neprihvatljivim i kriminalnim ponašanjem te, kao što je ranije navedeno, predstavlja ozbiljno kršenje temeljnih ljudskih prava, pa zaštitu od njega i druga povezana pitanja i pojmove reguliraju brojni akti.

Obitelj je temeljnom društvenom jedinicom proglašena člankom 16. Opće deklaracije o pravima čovjeka¹⁴ i člankom 23. Međunarodnog pakta o

---

¹³ Horvat, M. *Rimsko pravo*, Pravni fakultet, Zagreb, 2008, str. 143.

¹⁴ Opća deklaracija o pravima čovjeka, dostupna na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2009_11_12_143.html (22. lipnja 2016.).

građanskim i političkim pravima.¹⁵ Konvencija o pravima djeteta u članku 19. obvezuje države ugovornice na zaštitu djece od svih oblika nasilja.^{16, 17.} Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama člankom 1. određuje nasilje kao bilo koji akt nasilja zasnovan na rodu i spolu, a koji za posljedicu ima ili može imati fizičku, seksualnu, psihološku štetu ili patnju u žena, uključujući i prijetnje takvim radnjama, prisilu ili samovoljno oduzimanje slobode, bilo u javnom bilo u privatnom životu.¹⁹ Među najznačajnije međunarodne akte o tom pitanju ulazi Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena,²⁰ kojoj je cilj osigurati ženama potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i sloboda, te Direktiva EU-a 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela, koja se odnosi i na žrtve nasilja u obitelji.^{21, 22} Istambulska konvencija donesena je 2011. godine²³ s ciljem suzbijanja svih oblika diskriminacije nad ženama, promicanja pune ravnopravnosti žena i muškaraca, izrade sveobuhvatnog okvira, politike i mjere za zaštitu i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, promicanja međunarodne

---

¹⁵ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima UN-a iz 1966. god., Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 12/1993, 7/1995, 11/1995.

¹⁶ Ratifikacijom te konvencije Republika Hrvatska preuzela je navedenu obvezu. Grozdanić, V.; Škorić, M.; Vinja, I., *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, sv. 17, br. 2/2010, str. 671.

¹⁷ Grujić, D., *Nasilje u obitelji – materijalno-pravni i procesno-pravni aspekt u kaznenom i prekršajnom pravu*, magistarski rad, Zagreb, 2009, str. 25.

¹⁸ Člankom 43. Konvencije o pravima djeteta propisano je da Odbor nadzire primjenu Konvencije.

¹⁹ Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama UN-a iz 1993. god., dostupna na: <http://www.prs.hr/index.php/medunarodni-dokumenti/un-dokumenti/270-un-deklaracija-o-uklanjanju-nasilja-nad-zenama> (20. srpnja 2016.).

²⁰ Konvencija UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. god., Službeni list SFRJ br. 11/81, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 12/1993, 15/2003.

²¹ Radić, I.; Radina, A., *Zaštita od nasilja u obitelji: obiteljskopравни, prekršajno-pravni i kaznenopravni aspekt*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, sv. 51, br. 3 (2014), str. 728.

²² Fakultativni protokol uz Konvenciju posebno je značajan jer žrtvama pruža mogućnost da, nakon što su iscrpile domaća pravna sredstva, svoju zaštitu ostvare podnošenjem pritužbe Odboru za otklanjanje diskriminacije žena. Grozdanić *et. al.*, *op. cit.* u bilj. 16, str. 671; Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (Sl. EU L 315/57), dostupna na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=HR> (21. ožujka 2017.).

²³ Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, dostupna na: <http://www.prs.hr/index.php/medunarodni-dokumenti/eu-dokumenti/574-hrvatska-potpisala-konvenciju-o-sprjecavanju-i-borbi-protiv-nasilja-nad-zenama-i-obiteljskog-nasilja> (3. rujna 2016.). Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji donesena je 11. 5. 2011. u Istanbulu i stupila je na snagu 1. 8. 2014. Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list> (17. listopada 2016.).

suradnje radi suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te pružanja podrške i pomoći organizacijama i institucijama u uspostavljanju efikasne suradnje i usvajanja sveobuhvatnog pristupa u suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.²⁴ Europska konvencija Vijeća Europe o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. (dalje: Europska konvencija)²⁵ te njezini Protokoli (1, 4, 6, 7, 11, 12, 13 i 14) osiguravaju pravnu zaštitu obitelji, a time i zaštitu od nasilja u obitelji.^{26, 27, 28} Od značaja su i brojni drugi dokumenti, kao Europska socijalna povelja iz 1961. godine,²⁹ Konvencija o pravima djeteta UN-a iz 1989. godine,³⁰ Smjernice UN-a o pravosuđu u predmetima koji uključuju djecu kao žrtve i svjedoke kaznenih djela, Rezolucija Gospodarskog i socijalnog vijeća 2005/20,³¹ Rezolucija 1530(2007) o djeci žrtvama kaznenih djela: suzbijanje svih oblika nasilja, izrabljivanja i zloporaba (VE).³²

Opće netoleriranje nasilničkog ponašanja i nasilja u obitelji utjecalo je i na donošenje ili izmjenu postojećih pravnih akata na nacionalnoj razini.

---

²⁴ Republika Hrvatska potpisala je Konvenciju 22. 1. 2013., ali je još nije ratificirala. Informacije dostupne na: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=VIjpmSA0 (17. listopada 2016.).

²⁵ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006, 2/2010.

²⁶ Od iznimnog je značaja i Protokol 12 iz 2003. godine o nediskriminaciji. Grujić, *op. cit.* u bilj. 17, str. 27.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Oset, S., *Prekršajnogpravna zaštita od nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 21, br. 2 (2014), str. 582-583.

²⁹ Europska socijalna povelja, dostupna na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2002_12_15_172.html (15. listopada 2016.), i Izmijenjena Europska socijalna povelja (1991) dostupna na: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTM-Content?documentId=090000168047e015> (15. listopada 2016.).

³⁰ Konvencija o pravima djeteta, Službeni list SFRJ br. 15/1990, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 12/1993, 20/1997, 13/1998. Dokumenti ranijeg datuma koji su se bavili tom tematikom jesu Ženevska deklaracija o pravima djeteta iz 1924. god. te Deklaracija o pravima djeteta iz 1959. god.

³¹ Smjernice UN-a o pravosuđu u predmetima koji uključuju djecu kao žrtve i svjedoke kaznenih djela - Rezolucija Gospodarskog i socijalnog vijeća 2005/20, dostupne na: <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/2005/resolution%202005-20.pdf> (14. listopada 2016.). Za više o uređenju zaštite djece kao svjedoka i žrtava kaznenih djela u Hrvatskoj i svijetu vidjeti: Božičević-Grbić, M.; Roksandić Vidlička S., *Reforma maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), sv. 18, br. 2/2011, str. 679-715.

³² Rezolucija 1530(2007) o djeci žrtvama kaznenih djela: suzbijanje svih oblika nasilja, izrabljivanja i zloporaba (VE), dostupna na: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-X-ML2HTML-en.asp?fileid=17500&lang=en> (14. listopada 2016.).

3. POZITIVNOPRAVNA REGULACIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI

Kao što je već navedeno, obitelj je ustavna kategorija kojoj je potrebno obratiti posebnu pažnju (čl. 61. Ustava) i osigurati zaštitu od nasilja. U tom su kontekstu Ustavom zaštićene i neke druge više ili manje povezane kategorije, kao materinstvo, djeca i nemoćne osobe (čl. 62. i 63. Ustava). Kako bi se osigurala zaštita navedenih kategorija, u prvom redu obitelji i djece, doneseni su brojni zakoni, od kojih su neki ponajprije represivne naravi, dok drugi reguliraju određena prava i obveze vezane za pojedine kategorije, primjerice obitelj, članove obitelji, životne partnere i sl. Zakoni s izraženom represivnom naravi već su navedeni: Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Prekršajni zakon i Kazneni zakon, dok Obiteljski zakon (dalje: ObZ)³³ sadržajno najdetaljnije uređuje odnose između roditelja i djece, brak, izvanbračnu zajednicu, propisuje ravnopravnost žene i muškarca. Člankom 94. stavkom 2. ObZ-a zabranjeno je tjelesno kažnjavanje djece od strane roditelja, kao i ponižavajuće postupanje, primjena psihičke sile (prisile) te dužnost zaštite od takva postupanja drugih osoba. Ostali zakoni, koji jednim svojim dijelom reguliraju materiju zaštite od nasilja u obitelji i na taj način doprinose suzbijanju tog nasilja, jesu: Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (dalje: ZŽP),³⁴ koji u članku 6. zabranjuje svaki oblik nasilja u zajednici obiteljskog života, dok se prevencija, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u njoj uređuje posebnim zakonom te je zabranjen svaki oblik diskriminacije, izravne i neizravne, temeljem sklopljenog životnog partnerstva, seksualne orijentacije i rodnog identiteta (čl. 6. st. 2. i 3. ZŽP-a); Zakon o socijalnoj skrbi;³⁵ Zakon o zaštiti svjedoka³⁶ i Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela.³⁷

Vodeći je problem te tematike, kako je prije navedeno, što je nasilje u obitelji u Hrvatskoj normirano kao prekršaj i kao kazneno djelo. Takva situacija

---

³³ Obiteljski zakon, Narodne novine 103/2015.

³⁴ Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine 92/14.

³⁵ Čl. 78., Savjetovanje i pomaganje obitelji i dr., Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine 157/13, 152/14, 99/15, 52/2016.

³⁶ Zakon o zaštiti svjedoka, Narodne novine 163/03, 18/11, koji bi se načelno mogao primijeniti u slučajevima kada je žrtva nasilja u obitelji ključan svjedok za dokazivanje kaznenog djela, odnosno kada „bi dokazivanje kaznenog djela bilo povezano s nerazmjernim teškoćama ili se ne bi moglo provesti na drugi način bez iskaza ugrožene osobe kao svjedoka koji uslijed moguće ugroženosti neće slobodno iskazivati u kaznenom postupku.“ (čl. 3.) za posebno navedena kaznena djela u tom članku; između ostalog i za ona kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža.

³⁷ Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, Narodne novine 80/08, 27/11, kojim se daje pravo na novčanu naknadu svim žrtvama kaznenih djela nasilja koje su pretrpjele „teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja kao posljedicu kaznenog djela nasilja“ (čl. 5. st. 2.).

sama po sebi ne bi bila problem kada bi postojalo jasno razgraničenje između nasilničkog ponašanja kao prekršaja i nasilničkog ponašanja kao kaznenog djela. Kazneno je pravo doživjelo niz izmjena glede tretiranja i normiranja nasilja u obitelji upravo zbog nejasne granice između prekršaja i kaznenog djela iz članka 215.a. KZ/97 Nasilničko ponašanje u obitelji, čiji zakonski opis nije dao osnovu razgraničenja prema prekršaju iz članka 4. ZZNO-a. Nužno je razlikovati prekršaj i kazneno djelo, budući da je maksimalna propisana kazna zatvora za prekršaj 90 dana,³⁸ dok je za kazneno djelo nasilničkog ponašanja bila maksimalna kazna od pet godina zatvora, a za novouvedeno kazneno djelo nasilje u obitelji, propisano člankom 179.a KZ-a, maksimalna je kazna zatvora tri godine. U sudskoj se praksi nije iskristaliziralo koja bi se ponašanja podvela pod opis kaznenog djela, a koja pod prekršaj iz spomenutog čl. 4. ZZNO-a. Sud je u jednom predmetu, za koji je očigledno da je riječ o kaznenom djelu, ponašanje počinitelja kvalificirao kao prekršaj te je počinitelju izrečena novčana kazna i zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana,³⁹ dok je u drugom slučaju, koji je naizgled nešto blaži i pravilno kvalificiran kao nasilničko ponašanje u obitelji iz članka 215.a. KZ/97,⁴⁰ počinitelju izrečena uvjetna osuda i sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti (alkohola). U oba je predmeta bilo ostvareno psihičko, verbalno i fizičko nasilje, a nije moguće jasno, logički i životno objasniti zašto je prvi slučaj kvalificiran kao prekršaj, a drugi kao kazneno djelo, budući da su opisi činjeničnih stanja veoma slični, a u prvom slučaju, za koji se vodio prekršajni postupak, otegotna je okolnost da su nasilju prisustvovala malodobna djeca. Iz takve prakse sudova

---

³⁸ I prema čl. 20. st. 2. ZZNO-a i prema čl. 35. st. 2. PZ-a.

³⁹ Prekršajni sud, J-3351/04-MB, citirano prema Grozdanić *et. al.*, *op. cit.* u bilj. 16, str. 689. Prekršajni je sud u predmetu u kojem je počinitelj nakon dolaska kući u ranim jutarnjim satima (4.30) probudio suprugu da mu skuha puding, pa nakon što mu je priopćila da nema šećera, on ju je verbalno napao vičući, psujući te je u kuhinji prevrnuo stolice, razbio tanjure, zatim je fizički napao suprugu udarajući je rukama i nogama po tijelu, a čemu su prisustvovala njihova malodobna djeca, koju je probudila buka i koja su molila oca da ne tuče i ne vrijeđa majku, što ga nije spriječilo da nastavi zlostavljati suprugu te ju je uhvatio za kosu i njezinom glavom udario u zid vrijeđajući je. Prekršajni je sud okrivljeniku izrekao novčanu kaznu u iznosu od 6.500,00 kuna i zaštitnu mjeru obveznog psihosocijalnog tretmana u trajanju od šest mjeseci. Dakle, posljedično navedenom psihičkom, verbalnom te fizičkom nasilju izrečena je novčana kazna i zaštitna mjera.

⁴⁰ Kazneni sud, VII-KO-1896/08, citirano prema Grozdanić *et. al.*, *op. cit.* u bilj. 16, str. 690. Drugi primjer prikazuje vođenje kaznenog postupka glede kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji, koje je bilo propisano u članku 215.a. KZ/97. Za to kazneno djelo osuđen je T. B., koji je u razdoblju od četiri mjeseca u alkoholiziranom stanju dva puta napao svoju majku vrijeđajući je pogrđnim riječima, psujući joj, govoreći da će je razbiti te je i fizički nasrnuo na nju tako da ju je udario šakom po licu te otvorenim dlanom po licu. Kazneni je sud okrivljeniku izrekao uvjetnu osudu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu.

može se zaključiti da kriteriji razlikovanja nisu bili jasni ni logični. Dalje ostaje pitanje zašto su sudovi toliko blagi pri izricanju sankcija te zašto se na neki način ide u korist počinitelja prilikom odmjerenja kazne. Takvo blago kažnjavanje šalje poruku da se zapravo takvo ponašanje tolerira, što nikako ne bi smio biti slučaj.

Glede kvalificiranja određenog ponašanja kao prekršaja, odnosno kaznenog djela, te pitanja njihova razgraničenja važna je praksa Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP). U dva predmeta bilo je postavljeno pitanje pravne opravdanosti konsekutivnog, odnosno paralelnog vođenja postupka temeljem istog činjeničnog stanja za prekršaj i kazneno djelo. U oba predmeta, *Maresti protiv Hrvatske*⁴¹ i *Tomasović protiv Hrvatske*,⁴² utvrđena je povreda načela *ne bis in idem*, a time i članka 4. Protokola 7. Europske konvencije.⁴³ Obje presude utjecale su na promjene uvriježenih stajališta, shvaćanja i primjene načela *ne bis in idem* u praksi sudova te posljedično rezultirale izmjenama zakona, u prvom redu Kaznenog zakona, jer novi Kazneni zakon, donesen 2011. (stupio na snagu 2013.), nije više sadržavao inkriminaciju nasilničkog ponašanja u obitelji kao samostalnog kaznenog djela (upravo kako bi se što bolje razgraničila kaznena djela od prekršaja), a zatim i Prekršajnog zakona, u kojem je izmijenjena odredba članka 10., koja danas propisuje nemogućnost paralelnog, tj. konsekutivnog vođenja prekršajnog i kaznenog postupka.⁴⁴ Iako je nakon spomenutih presuda mijenjan i članak 1. PZ-a, u kojem je propisano što se ima smatrati prekršajem,⁴⁵ takvo razgraničenje, iako teoretski dobro

---

⁴¹ Presuda ESLJP-a *Maresti protiv Hrvatske*, zahtjev br. 55759/07, od 25. 6. 2009.

⁴² Presuda ESLJP-a *Tomasović protiv Hrvatske*, zahtjev br. 53785/09, od 18. 10. 2011. Za više o *ne bis in idem* u predmetu *Tomasović protiv Hrvatske* i u vezi sa zlouporabom droga vidjeti Ivičević Karas; Kos, *op. cit.* u bilj. 9, str. 573, 574.

⁴³ Pravo ne biti suđen ili kažnjen dva puta u istoj pravnoj stvari (čl. 4. Protokola 7. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava). Za više o načelu *ne bis in idem* u europskom kaznenom pravu vidjeti Ivičević Karas, E., *Načelo ne bis in idem u europskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 21, br. 2/2014, str. 271-294, te o njegovoj primjeni u kaznenom, prekršajnom i upravnom pravu vidjeti Josipović, I.; Novak Hrgović, K., *Načelo ne bis in idem u kontekstu prekršajnog, kaznenog i upravnog prava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 23, br. 2/2016, str. 469-507.

⁴⁴ Čl. 10. PZ-a: "Ako je protiv počinitelja prekršaja započeo kazneni postupak zbog kaznenog djela kojim je obuhvaćen i prekršaj, ne može se za taj prekršaj pokrenuti prekršajni postupak, a ako je postupak pokrenut, ne može se dalje voditi." Odredba je izmijenjena čl. 4. Zakona o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona, Narodne novine 39/13.

⁴⁵ "Prekršaji i prekršajnopravne sankcije se propisuju samo za ona ponašanja kojima se povređuje ili ugrožava javni poredak, društvena disciplina i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim pravom i zakonima čija zaštita nije moguća bez prekršajnog sankcioniranja, a njihova se zaštita ne ostvaruje kaznenopravnom prisilom." Odredba čl. 1. izmijenjena je Izmenama i dopunama Prekršajnog zakona, Narodne novine 39/13.

osmišljeno, potpuno je apstraktne naravi i gotovo ga je nemoguće pravilno primijeniti u praksi te postaviti jasnu granicu između ponašanja koja su prekršaji u odnosu na ona koja su kaznena djela. Članak 1. PZ-a u jednu je ruku i uputa zakonodavcu koja bi ponašanja trebala biti propisana kao prekršaji u ostalim zakonima koji sadrže zakonske opise prekršaja. U prekršajnoj sferi nakon navedenih odluka, osim izmjena PZ-a, koje su bile kasnijeg datuma, 2009. god., donesen je i novi ZZNO,⁴⁶ dok je, s druge strane, izmjenama Kaznenog zakona iz 2015.⁴⁷ uvedeno novo kazneno djelo nasilja u obitelji (čl. 179.a.). Takvim postupanjem željela se postaviti jasna granica između nasilja u obitelji kao prekršaja i kaznenog djela, a pitanje je je li se u tome i uspjelo.

3.1. Prekršajnogpravna zaštita od nasilničkog ponašanja u obitelji

Nasilničko ponašanje u obitelji kao pojam prvi se put regulira Obiteljskim zakonom iz 1998. godine (dalje: ObZ98).⁴⁸ No ubrzo se pojavljuju brojni nedostaci, a jedan je od njih neprecizno navođenje članova obitelji, kao i nedefiniranje nasilničkog ponašanja. Člankom 118. ObZ98 bilo je propisano da je zabranjeno “nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg drugog punoljetnog člana obitelji”. Primjena je bila ograničena na punoljetne članove obitelji, ne i na maloljetnu djecu, te nije bio određen krug osoba na koji se norma ima primijeniti.⁴⁹ Jedan od problema bila je i propisana sankcija, tj. kazna zatvora od 30 dana (čl. 362. ObZ98).⁵⁰ Prema Oset, tako propisana kazna bila je suprotna odredbama Zakona o prekršajima,⁵¹ koji je, kao temeljni zakon, propisivao mogućnost samo alternativnog propisivanja kazne zatvora uz novčanu kaznu.⁵² Novi Obiteljski zakon (koji je donesen 2003. godine; dalje: ObZ03)⁵³ sadržavao je zabranu od roditeljskog nasilja u obitelji prema djeci (čl. 88. ObZ03),⁵⁴ ali nije bilo generalne formulacije zabrane nasilničkog ponašanja između članova obitelji, tj. odredbe koja bi sadržajno odgovarala članku 118. ObZ98. Rezultat je svega izrada posebnog propisa koji u cijelosti regulira problematiku nasilja

---

⁴⁶ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 137/09, 14/10, 60/10.

⁴⁷ Čl. 49. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 56/15.

⁴⁸ Obiteljski zakon, Narodne novine 162/98.

⁴⁹ Oset, *op. cit.* u bilj. 28, str. 588.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Zakon o prekršajima, Narodne novine 2/73, 5/73, 9/80, 25/84, 52/87, 43/89, 8/90, 39/90, 41/90, 91/92, 33/95.

⁵² Oset, *op. cit.* u bilj. 28, str. 588.

⁵³ Obiteljski zakon, Narodne novine 116/03.

⁵⁴ „Roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom ni tjelesnom nasilju, odnosno zlostavljanju“. Čl. 88. ObZ03.

u obitelji, tj. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (dalje: ZZNO03⁵⁵ te kasnije ZZNO iz 2009.), novog Zakona o prekršajima (dalje: ZP02)⁵⁶ te u konačnici Prekršajnog zakona (dalje: PZ). Usvajanjem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji 2003. godine dolazi do značajnog pomaka glede prevencije i zaštite od nasilja u obitelji. Predmetni zakon definira pojmove nasilja u obitelji, osoba koje čine obitelj, način zaštite članova obitelji, vrstu i svrhu prekršajnog sankcija te odredbe o zaštiti ugroženih članova obitelji.⁵⁷ Krug osoba koje čine obitelj širi je negoli u Kaznenom zakonu,⁵⁸ što je rezultiralo porastom broja prijavljenih osoba za počinjenje prekršaja nasilja u obitelji. ZZNO03 u članku 4. određuje fizičko (tjelesno), psihičko i spolno nasilje u obitelji. Donošenje ZZNO03 utjecalo je i na donošenje Pravilnika o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom stavljene u nadležnost policije,⁵⁹ Pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana⁶⁰ te pripadajućim Standardima za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji.⁶¹ Unatoč očekivanom pozitivnom koraku zaštite od nasilja u obitelji ubrzo je praksa pokazala nedostatke koji su proizlazili iz definicije nasilja u obitelji i kruga osoba koje čine obitelj. Glede toga treba podsjetiti na dvije presude ESLJP-a, *Tomašić i dr. protiv Hrvatske*⁶² iz 2009. i *A. protiv Hrvatske*⁶³ iz 2010., kojima je Republika Hrvatska kritizirana zbog neučinkovitog sustava zaštite žrtava obiteljskog nasilja, naročito glede provedbe zaštitnih/sigurnosnih mjera prema počiniteljima, što je rezultiralo povredom prava podnositelja zahtjeva u oba slučaja.⁶⁴ Posljedično gore navedenoj problematici dolazi do donošenja novog

---

⁵⁵ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 116/03.

⁵⁶ Zakon o prekršajima, Narodne novine 88/2002, 122/2002, 187/2003, 105/2004, 127/2004, 107/2007.

⁵⁷ ZZNO03 u članku 3. navodi da obitelj čine "muž i žena u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja, srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s četvrtim stupnjem, srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem, osobe koje su živjele zajedno u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici i njihova djeca te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelj i posvojenik, skrbnik i štitićenik".

⁵⁸ Vidjeti članak 89. st. 30. KZ97.

⁵⁹ Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije, Narodne novine 27/04.

⁶⁰ Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana, Narodne novine 29/05, 78/06.

⁶¹ Oset, *op. cit.* u bilj. 28, str. 592.

⁶² Presuda ESLJP-a *Tomašić i dr. protiv Hrvatske*, zahtjev br. 46598/06, od 15. 1. 2009., dostupna na: [http://sljeme.usud.hr/usud/prakES.nsf/94b579567876f9fcc1256965002d1bf4/40cc9a48b96ead7ac125758200724c71/\\$FILE/TOMA%C5%A0I%C4%86%20i%20dr.%20presuda.pdf](http://sljeme.usud.hr/usud/prakES.nsf/94b579567876f9fcc1256965002d1bf4/40cc9a48b96ead7ac125758200724c71/$FILE/TOMA%C5%A0I%C4%86%20i%20dr.%20presuda.pdf) (13. 10. 2016.).

⁶³ Presuda ESLJP-a *A protiv Hrvatske*, zahtjev br. 55164/08, od 14. 10. 2010. (konačna 14. 1. 2011.).

⁶⁴ Za više vidjeti Grozdanić *et. al.*, *op. cit.* u bilj. 16, str. 692-694.

ZZNO-a 2009. godine, kojim su otklonjeni gore navedeni nedostaci i čije su norme bile usklađene s drugim propisima, ponajprije s Prekršajnim zakonom iz 2007. te Zakonom o ravnopravnosti spolova iz 2008.⁶⁵ Novi ZZNO još jasnije određuje modalitete počinjenja nasilja u obitelji, čime se postiže ostvarenje načela zakonitosti i pravne sigurnosti građana. ZZNO proširuje krug osoba koje čine obitelj, a deklarirana svrha ZZNO-a jest prevencija, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji primjenom odgovarajućih mjera prema počinitelju te ublažavanje posljedica već počinjenog nasilja pružanjem zaštite i pomoći žrtvama.⁶⁶ Prekršaj u obitelji može počiniti samo član obitelji. Pojam člana obitelji proširen je i na osobe koje prema posebnim propisima žive u istospolnoj zajednici.⁶⁷ Dakle, za razliku od ZZNO03, znatno je proširen krug članova obitelji, što može biti od značaja za buduću kvalifikaciju određenog ponašanja kao prekršaja, jer će se situacije koje se do sada nisu mogle podvesti pod taj prekršaj ubuduće podvoditi.⁶⁸ ZZNO u čl. 4. propisuje oblike nasilja u obitelji, a to su tjelesno, psihičko, spolno ili ekonomsko nasilje. Velika je novina tog zakona propisivanje novog oblika nasilja u obitelji, a to je ekonomsko nasilje. Svi su postupci pokrenuti prema odredbama ZZNO-a hitni i postoji obveza nadležnih tijela da hitno postupaju u tim slučajevima.⁶⁹ Žurnim se postupanjem, naročito kad je potrebno istodobno odrediti i obiteljskopravne mjere zaštite, ujedno štiti obiteljski život roditelja i djeteta koji su bili žrtve nasilja.⁷⁰ ZZNO propisuje različite sankcije koje se mogu izreći počiniteljima tog oblika nasilja,⁷¹ među kojima su i zaštitne mjere⁷² čija je svrha da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja, a primjenjuju se radi otklanjanja ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.⁷³ Zanimljivost izricanja zaštitnih mjera u odnosu na sigurnosne mjere prema Kaznenom zakonu ogledala se u dvije specifičnosti. Prva je da se zaštitne mjere prema ZZNO-u mogu primijeniti samostalno, bez izricanja kazne ili druge prekršajnogpravne sankcije.⁷⁴ Druga je osobitost da se neke od njih, kao zabrana

---

⁶⁵ Zakon o ravnopravnosti spolova, Narodne novine 82/08, 152/11, 20/12, 138/12.

⁶⁶ Čl. 1. st. 2. ZZNO-a.

⁶⁷ Čl. 7. ZZNO-a.

⁶⁸ ZZNO obuhvaća širok krug osoba koje čine obitelj, čl. 3. ZZNO03.

⁶⁹ Čl. 5. ZZNO-a.

⁷⁰ Radić i Radina, *op. cit.* u bilj. 21, str. 743.

⁷¹ Čl. 10. ZZNO-a. Sankcije su zaštitne mjere, kazna zatvora, novčana kazna i druge prekršajnogpravne sankcije predviđene Prekršajnim zakonom.

⁷² Čl. 11. st. 2. ZZNO-a.

⁷³ Čl. 11. st. 1. ZZNO-a.

⁷⁴ Čl. 18. st. 1. ZZNO-a. Mogu se primijeniti po službenoj dužnosti, na zahtjev ovlaštenog tužitelja ili na zahtjev osobe izložene nasilju (čl. 18. st. 2. ZZNO-a).

približavanja žrtvi nasilja u obitelji, zabrana uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju te udaljenje iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora, mogu primijeniti i prije pokretanja prekršajnog postupka na prijedlog osobe izložene nasilju ili ovlaštenog tužitelja uz prethodnu suglasnost žrtve nasilja radi otklanjanja izravne životne ugroženosti te osobe ili drugih članova obitelji.⁷⁵ S obzirom na hitnost postupanja u slučajevima nasilja u obitelji, sud odluku o određivanju zaštitne mjere prije pokretanja postupak donosi odmah, bez odgode, a najkasnije u roku od dvadeset četiri sata od podnošenja prijedloga.⁷⁶ Upravo primjenom zaštitnih mjera, naročito onih usmjerenih na psihosocijalni tretman i liječenje, može se postići kvalitetniji učinak u odnosu na izricanje same kazne, pogotovo u odnosu na novčanu kaznu, koja pogađa i članove obitelji nasilnika,⁷⁷ međutim, jasno je da se pojavljuju i brojni problemi glede izvršavanja određenih zaštitnih mjera.⁷⁸

Glavni prigovori pozitivnopravnog uređenja zaštite od nasilja u obitelji koji se ističu u javnosti upravo su prigovori glede propisanih sankcija, blage prakse kažnjavanja od strane sudova, prečestog izricanja novčane kazne kojom se kažnjava cijela obitelj i, među ostalim, i žrtva te čestog izjednačavanja žrtve i nasilnika time što ih se oboje kažnjava.⁷⁹ Problem je i u tome što se vrlo često radi o stjecaju oblika, tj. modaliteta obiteljskog nasilja koji se isprepleću, ali i o isprepletanju obilježja prekršaja i kaznenih djela, što pridonosi kompleksnosti razgraničenja kaznenih djela od prekršaja te pravilne pravne kvalifikacije

3.2. Mjere zaštite od nasilja u obitelji u usporednom zakonodavstvu Austrije, Njemačke i Švicarske

Prikazat će se sustavi zaštite od nasilja u obitelji u zakonodavstvima Austrije, Njemačke i Švicarske, s naglaskom na mjere koje se mogu izreći osobama koje čine nasilje prema drugim članovima obitelji.

3.2.1. Mjere zaštite od nasilja u obitelji u zakonodavstvu Austrije

Austrija je bila prva država u Europi koja je nasilje u obitelji regulirala posebnim zakonom,⁸⁰ tzv. Saveznim zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji

---

⁷⁵ Čl. 19. st. 1. i 2. ZZNO-a.

⁷⁶ Čl. 19. st. 3. ZZNO-a.

⁷⁷ Radić i Radina, *op. cit.* u bilj. 21, str. 742.

⁷⁸ Za više vidjeti Radić i Radina, *op. cit.* u bilj. 21.

⁷⁹ Radić i Radina, *op. cit.* u bilj. 21, str. 743.

⁸⁰ Za više vidjeti Odeljan, R.; Rajić, B., *Nasilje u obitelji – komparativna analiza pravne regulative u zemljama njemačkog govornog područja*, Policija i sigurnost, Zagreb, sv. 22, br.

(*Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in Familien*; dalje: Zakon),⁸¹ koji je bio donesen 1996. godine. Zanimljivost Zakona ogledala se u tome što je predstavljao izmjenu pojedinih odredaba drugih zakona, primjerice Zakona o sigurnosnoj policiji (*Sicherheitspolizeigesetz*) i Zakona o nalogu za izvršenje (*Gesetzbuch der Exekutionsordnung*).⁸² Posljednja novela predmetnog Zakona bila je 2009. godine, kada je donesen tzv. Drugi zakon o zaštiti od nasilja (*Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*; dalje: Zakon2),⁸³ kojim se također mijenjaju pojedine odredbe drugih zakona (sada i Kaznenog zakona)⁸⁴ i koji mijenja odredbe kojima je regulirano nasilje u domu, ali i nasilničko ponašanje generalno u drugim zakonima. Člankom 1. predmetnog Zakona2 (*Zweites Gewaltschutzgesetz*) izmijenjena je odredba čl. 382.b Zakona o nalogu za izvršenje, kojom je regulirano koje se sve mjere mogu izreći počiniteljima nasilja u domu. Istim člankom Zakona mijenjana je i odredba čl. 382.e. Zakona o nalogu za izvršenje, kojim je regulirana zaštita od nasilja generalno.⁸⁵ Mjere koje se mogu izreći počinitelju, prema čl. 382.b. Zakona o nalogu za izvršenje, jesu udaljenje počinitelja iz doma, zabrana povratka u dom i približavanja žrtvi nasilja. Prema tom Zakonu2, zaštita se pruža svima koji žive u istom stanu, odnosno u istoj kući: bračnom drugu, partneru, rođaku, sustanaru u stambenoj zajednici, djeci i dr.⁸⁶ Određene mjere, kao udaljenje iz doma, ovlaštena je izreći policija.⁸⁷

Zanimljivo je da se Zakonom2 reguliraju pitanja nasilja (među ostalim i nasilja u obitelji) iz različitih pravnih grana, kaznenog, prekršajnog, ali i civilnog prava, tako da je zakon jedna hibridna tvorevina, *lex specialis* za sva ponašanja s obilježjima nasilja i s odredbama vezanima za njih. Drugim

---

2 (2013), str. 260, 261, 264 i Matijević, A., *Nasilje u obitelji – europski modeli*, Policija i sigurnost, Zagreb, sv. 19, br. 2 (2010), str. 195-202.

⁸¹ *Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in Familien*; dostupan na: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1996_759_0/1996_759_0.pdf (20. 1. 2017.).

⁸² *Ibid.*

⁸³ *Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*, iz 2009., *BGBl. INr. 40/2009 - RIS*; dostupan na: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2009_I_40/BGBLA_2009_I_40.pdf (19. 1. 2017.); za više vidjeti Weiss, Verena (2009): Die österreichischen Gewaltschutzgesetze. Ein Überblick SIAK-Journal – Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis (3), 49-54, dostupno na http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_SIAK/4/2/1/2009/ausgabe_3/files/Weiss_3_2009.pdf (19. 1. 2017.).

⁸⁴ Povećan je broj zakona, tako da se uz gore spomenute zakone mijenjaju i odredbe Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o građanskom postupku i dr. - *Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*.

⁸⁵ *Zweites Gewaltschutzgesetz – 2. GeSchG*.

⁸⁶ Za više vidjeti informacije dostupne na: <http://www.gewaltinfo.at/recht/gewaltschutzgesetz/> (19. 1. 2017.)

⁸⁷ *Ibid.*

riječima, Zakon² predstavlja izmjenu odredaba svih drugih zakona koji u nekom segmentu, nekim odredbama, reguliraju problematiku nasilja.

3.2.2. Mjere zaštite od nasilja u obitelji u zakonodavstvu Njemačke

U Njemačkoj je problematika nasilja u obitelji regulirana Zakonom o građanskopravnoj zaštiti od nasilja i uhođenja (*Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen; Gewaltschutzgesetz – GewSchG*).⁸⁸ Predmetna bi materija po svojem sadržaju odgovarala prekršajnom pravu, ali je u zakonu izrijeком navedeno da se radi o građanskopravnoj zaštiti od nasilja. Predmetnim zakonom moguće je počinitelju od strane suda izreći mjere zabrane ulaska u stan oštećenika, zabrane pojavljivanja na području stanovanja oštećenika, zabrane posjećivanja drugih mjesta na kojima oštećenik redovito boravi, zabrane kontaktiranja oštećenika, i putem sredstava na daljinu i dr., ako je oštećenik bio žrtva nasilja usmjerenog prema tijelu, zdravlju ili slobodi.⁸⁹ Pravna je priroda tih mjera sporna jer je ovo neka vrsta prekršajne sankcije koja se izriče putem građanskopravne zaštite. Za kršenje odredaba iz čl. 1., tj. nepridržavanje mjera, predviđena je kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.⁹⁰ Teži oblici nasilja, kojima se ispunjavaju obilježja kaznenih djela (primjerice tjelesna ozljeda i sl.), ostaju u domeni kaznenog prava i regulirani su Kaznenim zakonom (*Strafgesetzbuch – StGB*).⁹¹

3.2.3. Mjere zaštite od nasilja u obitelji u zakonodavstvu Švicarske

Švicarsku karakterizira konfederativno, odnosno kantonalno uređenje, što bi značilo da svaki kanton ima svoje zakone koji reguliraju određenu materiju, dok problematiku nasilja načelno regulira Kazneni zakon (*Strafgesetzbuch – StGB*),⁹² prema kojem je element nasilja ili sastavni dio određenih kaznenih djela ili kvalificirani oblik određenih kaznenih djela ili je kvalificirano (teže)

---

⁸⁸ Zakon o građanskopravnoj zaštiti od nasilja i uhođenja (*Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen; Gewaltschutzgesetz - GewSchG*); dostupno na: <https://www.gesetze-im-internet.de/gewschg/BJNR351310001.html> (19. 1. 2017.).

Za više vidjeti Odeljan, Rajić, *op. cit.* u bilj. 80, str. 260, 263.

⁸⁹ Čl. 1. njemačkog Zakona o zaštiti od nasilja (§1 GewSchG).

⁹⁰ §4 GewSchG.

⁹¹ Njemački Kazneni zakon (*Strafgesetzbuch*), dostupan na: <http://www.strafgesetzbuch-stgb.de/stgb/225.html> (23. 1. 2017.).

⁹² *Strafgesetzbuch*; dostupno na: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html> (27. 6. 2016.).

kazneno djelo.⁹³ Kanton Zürich prvi je 2006. godine donio poseban Zakon o zaštiti od nasilja (*Gewaltschutzgesetz – GSG*).⁹⁴

Članak 3. GSG-a sadrži niz mjera koje može izreći policija na licu mjesta u slučajevima nasilja u kući, kao mjeru udaljenja iz stana ili kuće, a ukoliko je to nužno za zaštitu žrtve, policija može počinitelju zabraniti pristup određenim dijelovima grada ili ulicama i/ili zabraniti kontakt putem sredstava za komuniciranje na daljinu, kao i pristup i kontaktiranje s bliskim osobama žrtve.⁹⁵ O uvođenju nekih mjera koje postoje u švicarskom pravu, primjerice o zabrani kontakta putem sredstava na daljinu (što može podrazumijevati i elektroničku poštu te društvene mreže i dr., a ne samo telefone i mobitele), trebao bi razmisliti i hrvatski zakonodavac jer se sve više komunikacije među mladima, ali i ostalom populacijom, događa u virtualnom svijetu putem društvenih mreža.

Hrvatski ZZNO govori o nasilju počinjenom unutar obitelji, dok Zakon o zaštiti od nasilja u Kantonu Zürich govori o nasilju u kući/domu, a austrijski Zakon² govori o sveopćoj zaštiti od nasilja, dok njemački Zakon govori općenito o nasilju i uhođenju.⁹⁶ Prema odredbama ZZNO-a, žrtva nasilja ima i relativno aktivnu ulogu kod predlaganja izricanja određenih zaštitnih mjera.⁹⁷ U Austriji i Švicarskoj policija može izricati zaštitne mjere, što nije slučaj u našem prekršajnom zakonodavstvu, gdje policija nema ovlast izricanja zaštitne mjere.

3.3. Kaznenopravna zaštita od nasilja u obitelji

Kaznenopravna zaštita od nasilja u obitelji doživjela je brojne zakonodavne izmjene. Potrebno je napomenuti da Kazneni zakon iz 1997. godine (dalje: KZ97)⁹⁸ prvotno nije propisivao nasilje u obitelji kao samostalno kazneno

---

⁹³ Švicarski Kazneni zakon (*Strafgesetzbuch*), dostupan na: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/201701010000/311.0.pdf> (19. 1. 2017.); primjerice čl. 156., 181.a., 183. švicarskog Kaznenog zakona.

⁹⁴ *Gewaltschutzgesetz*, dostupno na: [http://www2.zhlex.zh.ch/appl/zhlex_r.nsf/0/B0A-E85C0C9710596C1257272002B13A0/\\$file/351_19.6.06_56.pdf](http://www2.zhlex.zh.ch/appl/zhlex_r.nsf/0/B0A-E85C0C9710596C1257272002B13A0/$file/351_19.6.06_56.pdf) (19. 1. 2017.). Zakon ima 19 članaka. Za više vidjeti Odeljan, Rajić, *op. cit.* u bilj. 80, str. 261, 262, 265.

⁹⁵ Radić i Radina., *op. cit.* u bilj. 21, str. 742.

⁹⁶ Za više vidjeti Kikić, S., *Komparativni prikaz novina unesenih u hrvatsko zakonodavstvo donošenjem novog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*, Policija i sigurnost, sv. 19, br. 2 (2010), str. 239.

⁹⁷ Čl. 18. st. 2. ZZNO-a.

⁹⁸ Kazneni zakon, Narodne novine 110/1997, 27/1998, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 77/2011.

djelo. To se stanje održalo sve do 30. prosinca 2000. godine, kad je Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona⁹⁹ glavi šesnaest (Kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži) dodan članak 215.a. – Nasilničko ponašanje u obitelji.¹⁰⁰ *Ratio* uvođenja te inkriminacije jest zaštita žrtava nasilja u obitelji i isticanje nulte tolerancije na nasilje unutar obitelji.¹⁰¹ Od samog početka primjene navedeno je kazneno djelo bilo kritizirano i od teoretičara i od praktičara prije svega zbog nedovoljno jasnog zakonskog opisa, koji je izazivao velike teškoće u praktičnoj primjeni.¹⁰² Smatralo se da se takvim nepreciznim i široko postavljenim zakonskim opisom krši načelo zakonitosti, odnosno načelo *lex certa*, te dovodi u pitanje jednakost građana pred zakonom.¹⁰³ Problem je bio i što se kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji isprepletalo s mnogim drugim kaznenim djelima: tjelesnim ozljedama, seksualnim deliktima, zapuštanjem i zlostavljanjem djeteta ili maloljetne osobe i dr.,¹⁰⁴ a kako se radilo o novom kaznenom djelu, ta razgraničenja, kao ni pitanja stjecaja, nisu bila „teoretski rasvijetljena, niti je o njima postojala ustaljena sudska praksa“.¹⁰⁵ Naročito nije bila jasno povučena granica s prekršajima iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (čl. 4. ZZNO-a).¹⁰⁶ Često se događalo da su ista ponašanja jednom kvalificirana kao prekršaj, a potom kao kazneno djelo. Druga je situacija bila kada su ponašanja koja bi po svojem činjeničnom opisu odgovarala kaznenim djelima bila kvalificirana kao prekršaj, jer se djelo moglo kvalificirati i kao prekršaj i kao kazneno djelo.¹⁰⁷ Počinitelj predmetnog kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji mogao je biti samo član obitelji koji je bio određen čl. 89. st. 30. KZ97.¹⁰⁸ Međutim, tadašnja definicija članova

---

⁹⁹ Čl. 36. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 129/00.

¹⁰⁰ Čl. 215.a.: “Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine”. Čl. 36. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, NN 129/00, a Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2006. godine kazna je pooštrena i propisana u rasponu od šest mjeseci do pet godina. Čl. 68. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 71/06.

¹⁰¹ Bojanić, I.; Cvitanović, L.; Derenčinović, D.; Grozdanić, V.; Kurtović, A.; Novoselec, P.; Turković, K. (ur. P. Novoselec), *Posebni dio kaznenog prava*, Zagreb, 2007, str. 211.

¹⁰² Radić i Radina, *op. cit.* u bilj. 21, str. 744.

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ *Ibid.* i Novoselec, P., *Nasilničko ponašanje u obitelji prema novom Kaznenom zakonu (Sudska praksa)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 20, br. 1/2013, str. 276.

¹⁰⁵ Turković u Novoselec i dr., *op. cit.* u bilj. 101, str. 213.

¹⁰⁶ Radić i Radina, *op. cit.* u bilj. 21, str. 744.

¹⁰⁷ Vidjeti *supra* (pogl. 3.).

¹⁰⁸ Čl. 89. st. 30. KZ/97 propisivao je da obitelj čine “bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, rođak po krvi u ravnoj lozi, posvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno i srodnik po tazbini do drugog stupnja zaključno”. Nije bilo definicije bliske osobe, kao što postoji u današnjem Kaznenom zakonu.

obitelji bila je uža od one navedene u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji.¹⁰⁹ Kazneni zakon tada nije definirao izvanbračnu zajednicu, pa se nije moglo jednostavno odrediti je li izvanbračni drug član obitelji.¹¹⁰ Zbog navedenih problema, nedorečenosti i želje za što boljim razgraničenjem prekršaja od kaznenih djela novi Kazneni zakon¹¹¹ nije sadržavao samostalno kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji u razdoblju od 2013. do 2015. god., nego je kaznenopravna zaštita žrtvama nasilja u obitelji bila predviđena kao neki od kvalificiranih oblika drugih kaznenih djela (npr. kod teške tjelesne ozljede, kod teškog ubojstva, silovanja i dr.). Dakle, Kazneni je zakon propisivao niz kaznenih djela s elementima nasilja u kojima počinjenje djela prema bliskoj osobi predstavlja kvalificirani oblik djela s težom sankcijom, dok su lakši modaliteti nasilničkog ponašanja u obitelji bili prepušteni prekršajnoj sferi prema ZZNO-u. Zauzeto je stajalište da je prekršajnogpravnog sustav, koji je brz i efikasan, a posebno zbog mogućnosti primjene cijelog kataloga zaštitnih mjera, odnosno mjera opreza usmjerenih prema zaštiti žrtve od nasilja, dostatan za trenutačnu zaštitu članova obitelji izloženih nasilju.¹¹² Međutim, s vremenom i pod pritiskom određenih interesnih skupina¹¹³ odlučeno je da se uvede samostalna inkriminacija nasilja u obitelji u Kazneni zakon, što je i učinjeno Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona¹¹⁴ 2015. godine.¹¹⁵ U glavu osamnaest (Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece) uvršten je novi članak 179.a – Nasilje u obitelji, odnosno samostalna inkriminacija.¹¹⁶ Danas je člankom 179.a. KZ-a nešto drugačije definirano kazneno djelo nasilja u

---

¹⁰⁹ Čl. 3. ZZNO03, Narodne novine 116/03.

¹¹⁰ Vidjeti čl. 89. KZ97.

¹¹¹ Kazneni zakon, Narodne novine 125/11, 144/12.

¹¹² Informacije dostupne na: <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=21954> (2. svibnja 2016.).

¹¹³ Vidi Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona 2015, ožujak 2015., str. 39; dostupno na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2015/221%20sjednica%20Vlade/221%20-%201.pdf> (13. rujna 2016.).

¹¹⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 56/15.

¹¹⁵ Čl. 49. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 56/15, te Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona 2015, str. 13 i 39.

¹¹⁶ "Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine". Čl. 179.a. KZ-a. Izvorno je naziv članka 179.a. glasio „Psihičko nasilje u obitelji“ i zakonski je opis glasio: „Tko dugotrajnim teškim vrijeđanjem ili zastrašivanjem bliske osobe teško naruši njezin psihički integritet, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina“. To je kazneno djelo bilo predlagano 2013. godine, no od njega se poslije odustalo. Izmijenio se naziv i zakonski opis djela u nasilje u obitelji, kojim je danas obuhvaćeno i psihičko nasilje u obitelji. Novoselec, P., *Druga novela Kaznenog zakona (Kazneno djelo psihičkog nasilja u obitelji)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 21, br. 2/2014, str. 465.

obitelji, ali opet dosta nejasno, pa se zakonski opis može tumačiti i primjenjivati na razne načine i situacije. Ne može se konstatirati, uza sva nastojanja zakonodavca da jasno razgraniči prekršaje od kaznenih djela, da je to i učinjeno današnjom regulacijom tog pitanja. Tom odredbom obuhvaćeni su teži oblici nasilja u obiteljskom okruženju, kao što je teško vrijeđanje, zastrašivanje, fizička, seksualna zlostavljanja i dr.¹¹⁷ Navedeno je djelo blanketne naravi jer je za ispunjenje bića kaznenog djela bitno postojanje i sadržaj prekršajnog propisa (ZZNO) iz razloga što će djelo biti počinjeno ako ga čini član obitelji ili bliska osoba tako da teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO), npr. počinu teško fizičko, seksualno nasilje ili bilo koje drugo nasilje iz kataloga nasilja određenog ZZNO-om. Međutim, prema postojećoj nomotehnici nije jasno značenje normativnog obilježja “teškog kršenja propisa...”, odnosno odnosi li se izraz na težinu ili na učestalost kršenja odredaba ZZNO-a. Drugim riječima, je li za postojanje djela potrebno da nasilje bude takva intenziteta da je dovoljno već i jedno ponašanje kojim je ispunjeno biće tog kaznenog djela (u tom se slučaju tek pojavljuju problemi razgraničenja tog djela s ostalim kaznenim djelima u kojima je postupanje prema bliskim osobama kvalifikatorna okolnost) ili se treba raditi o učestalim kršenjima ZZNO-a, pa će se nakon nekoliko situacija u kojima su ostvarena obilježaja prekršaja (ne nužno i da je za to ponašanje prekršajno kažnjavan) ponašanje kvalificirati kao kazneno djelo (slično u kaznenoj doktrini SAD-a “tri udarca i ispadaš”).¹¹⁸ Počinitelj, kao što je već napomenuto, može biti član obitelji ili bliska osoba. Napominje se da je u kaznenom pravu obitelj definirana kroz članove obitelji (čl. 87. st. 8. KZ-a, taj pojam podrazumijeva i izvanbračnog druga, definiranog čl. 87. st. 10. KZ-a) i bliske osobe (čl. 87. st. 9. KZ-a; taj pojam podrazumijeva, uz članove obitelji,¹¹⁹ i ostale kategorije osoba te istospolnog partnera, tj. životnog partnera i neformalnog životnog partnera),¹²⁰ što upućuje na to da KZ proširuje krug osoba kojima se pruža zaštita od nasilničkog ponašanja.¹²¹ I prema ZZNO-u prekršaj može počinuti i istospolni partner (čl. 7. navodi da se zakon primjenjuje

---

¹¹⁷ Kaleb, Z., *Najznačajnije izmjene kaznenog zakona iz svibnja 2015.*, Pravo i porezi. Časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu, sv. 24, br. 10 (2015), str. 45.

¹¹⁸ “Three strikes and you’re out” - Fletcher, G. P. *Basic Concepts of Criminal Law*, Oxford University Press, 1998, str. 179.

¹¹⁹ Definicija bliske osobe podrazumijeva, uz bivše bračne i izvanbračne drugove te bivše životne i neformalne životne partnere, osobe koje imaju zajedničko dijete i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu, ali i članove obitelji. Smatram da takva definicija bliske osobe nije dobra jer pojam bliske osobe sada biva viši rodni pojam u pogledu pojma člana obitelji, dok je trebao obuhvaćati sve one osobe koje nisu i koje se ne mogu smatrati članovima obitelji. Znači, trebao se odnositi na sve one osobe koje su bliske počinitelju, a nisu članovi obitelji.

¹²⁰ Životni partner definiran je čl. 2. Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola (Narodne novine 92/14), dok je neformalni životni partner definiran čl. 87. st. 11. KZ-a.

¹²¹ Informacije dostupne na: <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=21954> (2. svibnja 2016.).

i na osobe koje žive u istospolnoj zajednici), čime se širi krug mogućih počinitelja prekršaja iz čl. 4. ZZNO-u. Međutim, prema KZ-u jasno je navedeno da se članom obitelji smatra posvojitelj i posvojenik, dok prema ZZNO-u nije tako jasno imaju li se i posvojitelj i posvojenik smatrati članovima obitelji (što bi u svakom slučaju trebalo). Na isti se problem nailazi i u pogledu bivših istospolnih partnera, koji se prema KZ-u imaju smatrati bliskim osobama, a nisu navedeni u (čl. 7.) ZZNO-a. S obzirom na postojeće definicije, dolazi do nesuglasja koje sve osobe mogu biti počinitelji prekršaja, odnosno kaznenog djela, ako se uzme u obzir učestalost nasilničkog ponašanja, a ne intenzitet, jer ih ZZNO, na koji upućuje blanketna norma, ne pokriva. Hoće li posvojitelj ili posvojenik te bivši istospolni partner moći počiniti prekršaj iz čl. 4. ZZNO-a? Za postojanje djela potrebno je takvim ponašanjem izazvati strah kod žrtve ili njoj bliskih osoba za njezinu sigurnost ili sigurnost bliskih osoba ili njezino dovođenje u ponižavajući položaj, dakle da je, prema nekim autorima (Kaleb),¹²² uzrokovana teža posljedica,¹²³ a time nije počinjeno teže kazneno djelo. I dok je, prema nekim autorima (Kaleb),¹²⁴ uvođenjem tog djela postignuto jasno razgraničenje kaznenog djela od prekršaja, što je upitno s obzirom na rečeno (i postojeće definicije), malo dubljim promišljanima uočavaju se i drugi problemi vezani uz tu tematiku; primjerice razgraničenje kaznenog djela nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a) od drugih kaznenih djela. Iako inkriminacija sadrži klauzulu supsidijarnosti, tj. radi se o supsidijarnom kaznenom djelu u formalnom smislu, sadržajno nije jasno na koje se sve situacije i u kojim slučajevima može primijeniti. I danas se u sudskoj praksi pojavljuju različita rješenja. U jednom primjeru u kojem je okrivljenik u nekoliko navrata u razdoblju od lipnja 2015. do 12. kolovoza 2015. vršio nad oštećenom psihičko nasilje vikanjem, psovanjem i upućivanjem pogrdnih riječi, što je rezultiralo osjećajem straha i velike psihičke uznemirenosti kod oštećene, uslijed čega joj je pružena hitna medicinska pomoć, Općinski kazneni sud u Zagrebu¹²⁵ djelo je kvalificirao kao nasilje u obitelji te je počinitelju izrekao uvjetnu osudu s vremenom provjeravanja od tri godine i sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja i obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu.¹²⁶ U drugom je predmetu isti sud okrivljenika koji je u razdoblju od 23. listopada 2015. do 27. siječanja

---

¹²² Kaleb, *op. cit.* u bilj. 117, str. 45.

¹²³ Težom posljedicom u kaznenom se pravu inače smatraju teška tjelesna ozljeda, smrt i sl., odnosno oblici koji se propisuju kao kvalifikatorne okolnosti u odnosu na temeljno kazneno djelo. Vidjeti Novoselec, P., *Opći dio kaznenog prava*, Osijek, 2016, str. 238-241.

¹²⁴ Kaleb, *op. cit.* u bilj. 117, str. 45.

¹²⁵ Općinski kazneni sud u Zagrebu K-1273/15, od dana 6. studenog 2015. godine.

¹²⁶ Upitna je praksa takva kumulativnog izricanja te dvije mjere, jer ako je uzrok ovisnost o alkoholu, onda se izriče sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, a ako je to neki poremećaj, duševna bolest i sl., onda je potrebno izreći sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja; ali ne usporedno obje.

2016. vršio nad oštećenom psihičko i fizičko nasilje, a što je kulminiralo 27. siječnja 2016. godine, kada je oštećenu okrivljenik prvo šakama tukao po cijelom tijelu i glavi, a potom je uzeo električnu grijalicu te je njome udario u području leđa, nakon čega ju je uhvatio za tijelo i odvuкао u drugu prostoriju, gdje ju je pokušao ugurati u ladicu dvosjeda, pa je, kad nije uspio, na nju bacio drvenu stolicu, kojom ju je pogodio u predjelu leđa, čime je zadobila, uz lake tjelesne ozljede, i tešku tjelesnu ozljedu u obliku prijeloma trupa 8. i 12. prsnog kralješka, a što je kod oštećene rezultiralo osjećajem uznemirenosti, nesigurnosti, poniženosti te strahom za vlastiti život, kvalificirao kao (idealni) stjecaj (zbog jedinstva radnje) nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a) i teške tjelesne ozljede (čl. 118. KZ-a) te je izrečena ista sankcija kao u prethodnom slučaju: uvjetna osuda s vremenom kušnje od tri godine, sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti i sigurnosna mjera udaljenja iz zajedničkog kućanstva u trajanju od tri godine.¹²⁷ Danas bi mu se, prema odredbama KZ-a, mogla izreći i sigurnosna mjera zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora (čl. 76. KZ-a), koja može biti efikasno sredstvo u preveniraju daljnjeg nasilnog ponašanja u obitelji. Potonja je odluka dubiozna, osim s obzirom na izrečene sankcije, i s obzirom na supsidijarnost, odnosno pitanje idealnog i prividnog stjecaja, iz razloga što postoji izričita klauzula supsidijarnosti (tzv. formalna supsidijarnost) kod kaznenog djela nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a), tj. neko će se ponašanje moći kvalificirati kao to djelo samo ako nije počinjeno neko teže kazneno djelo; a u obrađenom slučaju (OKsZG K-622/16) bila bi riječ o teškoj tjelesnoj ozljedi. Iako se, prema zauzetom stajalištu nekih autora (Škorić, Rittossa),¹²⁸ takvo rješenje suda (stjecaj) iznimno može smatrati opravdanim ukoliko se za stjecaj tih djela može izreći teža sankcija od one koja je propisana za teže kazneno djelo.¹²⁹ Međutim, upravo je suviše primijeniti konstrukciju stjecaja (i to suprotno izričitoj kaznenopravnoj normi) ukoliko se izriče uvjetna osuda. Prema istim autoricama, sporno je radi li se ovdje o supsidijarnosti ili konsumpciji, a o čemu su pisali i drugi autori. *Zlatarić* je bio stajališta da nasilničko ponašanje konzumira kaznena djela s blažom prisnom kaznom, što znači da bi se radilo o konsumpciji.¹³⁰ *Vuletić* s obzirom na problematiku koji oblik prividnog stjecaja inače primijeniti ističe da je prihvatljivije, kod prividnog stjecaja temeljem konsumpcije, tražiti rješenje u odnosu povrijeđenih

---

¹²⁷ Općinski kazneni sud u Zagrebu K-622/16, od 13. 5. 2016. godine, str. 1, 2 i 3.

¹²⁸ Škorić, M.; Rittossa, D., *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), sv. 22, broj 2/2015, str. 497.

¹²⁹ Takvo stajalište i odstupanje od formalne supsidijarnosti autorice zauzimaju samo iznimno, kao što je rečeno, onda kada se može izreći teža kazna od one koja je propisana za teže kazneno djelo, dok se u drugim slučajevima, kada je riječ o jednako teškim kaznenim djelima, za koja je zapriječena ista kazna, stjecaj čini opravdanim rješenjem.

¹³⁰ Zlatarić, B., *Novo kazneno djelo nasilnog ponašanja na javnom mjestu*, Jugoslavenska revija za kriminologiju i krivično pravo, 2/1967, str. 184-185.

dobara, a ne zapriječene sankcije, pa bi propisana kazna predstavljala samo dopunski kriterij procjene radi li se u pojedinom slučaju o prividnom stjecaju temeljem konsumpcije inkluzijom.^{131, 132}

4. STATISTIČKI POKAZATELJI NASILJA U OBITELJI

Statistički pokazatelji ponajprije se temelje na analizi podataka Državnog zavoda za statistiku (dalje: DZS) s ciljem dobivanja uvida u zastupljenost nasilja u obitelji u društvu (počinjenog od strane punoljetnih počinitelja) kao prekršaja ili kaznenog djela. Pretpostavlja se da su slučajevi nasilja u obitelji u stvarnosti još zastupljeniji i da je tamna brojka obiteljskog nasilja velika jer je vjerojatno da se ne prijavljuje svako nasilničko ponašanje u obitelji, pa mnogi počinitelji ne bivaju kažnjeni.¹³³ Razlozi tome mogu biti mnogobrojni, od vlastitog straha žrtve, osude okoline i sl.¹³⁴ Pretpostavlja se da je tamna brojka veća u ruralnim sredinama nego u urbanima iz razloga što su ta područja konzervativna, patrijarhalna i time sklonija tolerirati i prikriti nasilje.¹³⁵ U Hrvatskoj je svaka treća žena preživjela neki oblik nasilja od strane sadašnjeg ili bivšeg partnera, a u zadnjem desetljeću smrtno je stradalo više od 300 žena.¹³⁶ Ubojice su najčešće bili bračni partneri, supružnici, sinovi ili članovi obitelji.¹³⁷ Prema dostupnim podacima DZS-a, najčešći počinitelji nasilja u obitelji kvalificiranog kao prekršaj jesu muške osobe od 30 do 49 godina.¹³⁸ Uvidom u podatke jasno se uočava da je upravo ta vrsta prekršaja jedna od najzastupljenijih u praksi, uz prometne delikte i prekršaje protiv javnog reda i

---

¹³¹ Više o prividnom stjecaju i konsumpciji, inkluziji i sl. vidjeti: Novoselec, *op. cit.* u bilj. 123, str. 340-348 te Grozdanić, V.; Škorić, M.; Martinović, I., *Kazneno pravo opći dio*, Rijeka, 2013, str. 201.

¹³² Spominje i druge kriterije kao orijentacijske ili pomoćne, nastup nove štete ili proširenje postojeće, identitet oštećenika, odnos povrijeđenih dobara i dr. Vuletić, I., *Konsumpcija kao oblik prividnog stjecaja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol 19, 1/2012, str. 20, 26.

¹³³ Podaci s međunarodne konferencije posvećene konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, održane 21. 10. 2014. u Saboru, kojoj su prisustvovali i naši profesori prof. dr. sc. Ivo Josipović i doc. dr. sc. Maja Munivrana Vajda, koja je prezentirala studiju "Analiza usklađenosti zakonodavstva RH s Konvencijom Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji". Opširnije vidjeti na: <http://zenskasoba.hr/odrzana-konferencija-posvecena-konvenciji-vijeca-europe-o-sprjecavanju-borbi-protiv-nasilja-nad-zenama-nasilja-u-obitelji/> (6. listopada 2016.).

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ *Ibid.*

¹³⁸ Za više vidjeti Izvješće DZS-a za 2015. god. br. 1578/2016, Počinitelji prekršaja, str. 56, 57.

mira.¹³⁹ U nastavku će biti prikazani podaci o broju prijavljenih i osuđenih osoba te vrstama izrečenih sankcija za počinjeno nasilje u obitelji, kao i o udjelu recidivista za počinjene prekršaje i kaznena djela u razdoblju od 2011. do 2015. godine.

4.1. Statistički podaci za nasilje u obitelji kvalificirano kao prekršaj

Na nekoliko mjesta u radu bilo je spomenuto da je u vremenu nepostojanja zasebne inkriminacije kaznenog djela nasilja u obitelji (2013. – 2015.) primat na reagiranje nasilja u obitelji bio ostavljen prekršajnoj zoni. U tom razdoblju prekršajnog područje regulirano je ZZNO-om, preciznije njegovim čl. 4., u kojem je određeno da je nasilje u obitelji svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog i ekonomskog nasilja. Zasigurno se može tvrditi da je takva definicija nasilja u obitelji, koja je proširena u odnosu na raniju ekonomskim nasiljem, utjecala i na statističke podatke o nasilju u obitelji u pravcu njihova povećanja, kao i proširivanjem kruga osoba koje mogu biti počinitelji prekršaja iz čl. 4. ZZNO-a.

U narednim će se tablicama prikazati broj okrivljenih i osuđenih osoba za prekršaj iz čl. 4. ZZNO-a, sankcije koje su im izrečene, zaštitne mjere te udio recidivista u ukupnom broju prekršaja nasilničkog ponašanja.

Tablica 1.

Okrivljene i osuđene osobe te izrečene sankcije za prekršaj nasilničkog ponašanja u obitelji prema čl. 4. ZZNO-a^{140, 141}

God.	Okrivljeni	Proglašeni krivima	Izrečene sankcije		
			zatvor	novčana kazna	uvjetno kazna zatvora
2011.	17 380	14 283	1759	7 092	4886
2012.	16 519	13 536	1549	6 626	4831
2013.	17 540	13 892	1500	6 923	4876
2014.	16 589	13 236	1294	6 711	4614
2015.	13 682	11 137	939	6 086	3 737
Ukupno	81 710	66 084	7 041	33 438	22 944

¹³⁹ Vidi Izvješće DZS-a za 2015. god. br. 1578/2016, počinitelji prekršaja u 2015. god., str. 42, 56.

¹⁴⁰ Tablicu i ostale tablice autorica je izradila sukladno podacima iz Izvješća DZS-a, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb.

¹⁴¹ Izvor podataka: Izvješće DZS-a za 2011. godinu br. 1480/2012, str. 17, 43; Izvješće DZS-a za 2012. god. br. 1506/2013, str. 17, 43; Izvješće DZS-a za 2013. god. br. 1530/2014, str. 15, 41; Izvješće DZS-a za 2014. god. br. 1553/2015, str. 15, 43; Izvješće DZS-a za 2015. god. br. 1578/2016, str. 15, 42.

Navedena tablica prikazuje podatke glede okrivljenih i osuđenih osoba za prekršaj nasilničkog ponašanja u obitelji kroz promatrano petogodišnje razdoblje. Iz analize navedenih podataka proizlazi da je broj okrivljenih i osuđenih gotovo konstantan, s iznimkom 2015. godine, kada se zamjećuje pad. Uzrok može biti i „vraćanje“ kaznenog djela nasilja u obitelji u Kazneni zakon, pa je vjerojatno da se dio prijava podnosio za kazneno djelo, a ne isključivo za prekršaj.

Zanimljivo je da se broj osoba koje su proglašene krivima za prekršaj nasilničkog ponašanja kreće godišnje oko 13 000, što nije zanemariv broj, nego upućuje na postojanje problema u društvu, a problem je to ozbiljniji ako se shvati da bi se jedan dio nasilničkog ponašanja mogao kvalificirati kao neko od kaznenih djela (npr. tjelesne ozljede i sl.).

Pomalo je nejasno, u svjetlu onoga što je navedeno za ostvarivanje svrhe kažnjavanja, zašto je najčešće izricana sankcija upravo novčana kazna, zatim uvjetna kazna zatvora, pa tek potom (bezuvjetna) kazna zatvora.

Tablica 2.

Izrečene zaštitne mjere počiniteljima prekršaja
nasilničkog ponašanja u obitelji¹⁴²

God.	Ukupan broj počinitelja kojima je izrečena zaštita mjera	Obvezni psihosocijalni tretman	Obvezno liječenje od ovisnosti	Zabrana približavanja žrtvi nasilja
2011.	4 379	1291	1455	991
2012.	3 915	1060	1267	879
2013.	3 843	849	1125	830
2014.	3 003	602	985	893
2015.	2 350	534	713	661
Ukupno	17 490	4 336	5 545	4 254

Iz prikazane tablice uočava se da su u promatranom razdoblju zaštitne mjere izrečene u 26 % slučajeva ukupno osuđenih osoba za prekršaj nasilničkog ponašanja u obitelji. Najčešća je izricana mjera obveznog liječenja od ovisnosti, potom obvezni psihosocijalni tretman te zabrana približavanja žrtvi nasilja.¹⁴³

¹⁴² Izvor podataka: Izvješće DZS-a za 2011. godinu br. 1480/2012, str. 53; Izvješće DZS-a za 2012. god. br. 1506/2013, str. 53; Izvješće DZS-a za 2013. god. br. 1530/2014, str. 51; Izvješće DZS-a za 2014. god. br. 1553/2015, str. 53; Izvješće DZS-a za 2015. godinu br. 1578/2016, str. 52.

¹⁴³ U tablici su navedene najčešće izricane mjere, iako su počiniteljima izricane i neke druge mjere, koje nisu navedene u ovoj tablici. Za više vidjeti Izvješća DZS-a – *Ibid.*

Zamjećuje se silazni trend izricanja zaštitnih mjera, iako nije jasno što je tome uzrok.

Tablica 3.

Udio ranijih osuda za počinitelje prekršaja
nasilničkog ponašanja u obitelji¹⁴⁴

God.	Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji	Ranije osuđivani
2011.	14 283	518
2012.	13 536	1 447
2013.	13 892	3 235
2014.	13 236	2 857
2015.	11 137	3 527
Ukupno	66 084	11 584

Navedeni podaci pokazuju da je kod počinitelja prekršaja nasilja recidivizam bio najmanje izražen 2011. godine (518), dok je 2015. bilo najviše recidivista (3 235). Iz analiziranih podatka nije moguće razaznati radi li se o istovrsnom ili raznovrsnom recidivizmu. Također se zamjećuje porast broja recidivista, odnosno uzlazni trend u odnosu na broj osuđenih punoljetnih počinitelja prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji. Udio recidivista u ukupnom broju osuđenih punoljetnih počinitelja tog prekršaja 2011. godine bio je 3 %, dok 2015. godine iznosi čak 31 %, što je čak deset puta više.

4.2 Statistički podaci za nasilje u obitelji kvalificirano kao kazneno djelo

U nastavku se prikazuju statistički podaci za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji normiranog u ranijem članku 215.a. KZ97 te nasilja u obitelji iz čl. 179.a. KZ-a u promatranom petogodišnjem razdoblju (2011. – 2015.). Potrebno je skrenuti pozornost na to da u prvoj verziji novog Kaznenog zakona, tj. u razdoblju od 2013. do 2015. godine, nije bilo samostalne inkriminacije nasilja u obitelji (danas, tj. od 2015., čl. 179.a. KZ-a), ali ono je

¹⁴⁴ Izvor podataka: Izvješće DZS-a za 2011. godinu br. 1480/2012, str. 93; Izvješće DZS-a za 2012. god. br. 1506/2013, str. 92; Izvješće DZS-a za 2013. god. br. 1530/2014, str. 88; Izvješće DZS-a za 2014. god. br. 1553/2015, str. 90; Izvješće DZS-a za 2015. godinu br. 1578/2016, str. 81.

bilo predviđeno kao kvalificirani oblik drugih kaznenih djela (npr. kod teškog ubojstva, teške tjelesne ozljede i sl.).

Napominje se da se prikazani podaci u tablicama u pravilu odnose na ranije kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, normirano čl. 215.a. KZ97, koja se procesuiraju u 2013., 2014. i 2015. godini, dok je u tablicama posebno naznačeno koji se podaci odnose na kazneno djelo nasilja u obitelji iz čl. 179.a. KZ-a.

U posebnoj će tablici biti prikazani kvalificirani oblici teškog ubojstva počinjenog prema bliskim osobama te spolnog odnošaja bez pristanka počinjenog prema bliskim osobama u vremenu od 2013. do 2015. god., kada nije postojala samostalna inkriminacija nasilja u obitelji u KZ-u. Neće se prikazivati u tablicama kvalificirani oblici tjelesnih ozljeda počinjenih prema bliskim osobama i silovanja prema bliskim osobama jer iz podataka koji su navedeni u izvješćima DZS-a nije moguće razlučiti počinjena kaznena djela prema bliskim osobama od ostalih kvalificiranih oblika tih djela.

Tablica 4.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a. KZ97, i nasilje u obitelji, čl. 179.a. KZ-a¹⁴⁵

God.	Prijave	Optužbe	Osuđe
2011.	730	615	428
2012.	494	441	354
2013.	51	141	50
2014.	1	19	4
2015.	1	8	4
2015. (179.a. KZ-a)	48	6	6

Iz tablice proizlazi da se nakon 2013. godine broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba drastično smanjio, čemu je najvjerojatnije razlog nepostojanje zasebne inkriminacije nasilničkog ponašanja u KZ-u. U tom razdoblju (a to je bila i intencija zakonodavca) teži oblici nasilja u obitelji trebali su biti prepoznati i kvalificirani kao teži (kvalificirani) oblici drugih kaznenih djela (teškog ubojstva, silovanja i dr.), jer posebni oblici nasilja u obitelji predstavljaju

¹⁴⁵ Izvor podataka za 2011. godinu Izvješće DZS-a br. 1478/2012, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude, str. 20, 64, 116; za 2012. godinu Izvješće DZS-a br. 1504/2013, str. 20, 58, 174; za 2013. godinu Izvješće DZS-a br. 1528/2014, str. 34, 70, 134; za 2014. godinu Izvješće DZS-a br. 1551/2015, str. 34, 70, 134; za 2015. god. Izvješće DZS-a br. 1576/2016, str. 38, 79, 198 i 24, 70, 174.

kvalificirane oblike određenih već spomenutih kaznenih djela. Porast se bilježi 2015. god., kada se broj prijavljenih počinitelja kaznenog djela nasilja u obitelji povećava, dok je broj optuženih i osuđenih osoba gotovo konstantan u odnosu na 2013. i 2014. godinu, kada nije bilo inkriminacije. Međutim, može se pretpostaviti da u većini slučajeva u kojima su podnesene prijave za kazneno djelo nasilja u obitelji (čl. 179.a KZ-a) nisu još podnesene optužnice niti su okončani kazneni postupci, posebno imajući s obzirom na to da kazneni postupci traju (prosječno je trajanje postupka oko tri godine, prema uvidima u spise).

Tablica 5.

Prijave, optužbe i osude za kazneno djelo teškog ubojstva prema bliskoj osobi (čl. 111. toč. 3. KZ-a) te kazneno djelo spolnog odnošaja bez pristanka prema bliskoj osobi (čl. 152. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 1. toč. 1. KZ-a) i silovanja prema bliskoj osobi (čl. 153. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 2. toč. 1. KZ-a) za razdoblje od 2013. do 2015. godine¹⁴⁶

God.	prijave za čl. 111. toč. 3. KZ-a	optužbe čl. 111. toč. 3. KZ-a	osude čl. 111. toč. 3. KZ-a	prijave za čl. 152. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 1. toč. 1. KZ-a	optužbe za čl. 152. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 1. toč. 1. KZ-a	osude za čl. 152. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 1. toč. 1. KZ	prijave za čl. 153. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 2. toč. 1. KZ-a	optužbe za čl. 153. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 2. toč. 1. KZ-a	osude za čl. 153. st. 1. u vezi s čl. 154. st. 2. toč. 1. KZ-a
2013.	1	-	-	2	1	1	5	2	-
2014.	3	1	1	12	-	-	31	3	3
2015.	3	2	2	9	1	1	12	6	4
Ukupno	5	3	3	23	2	2	48	11	7

U promatranom razdoblju od tri godine zamjećuje se mali broj prijava, optužaba i osuda za kaznena djela teškog ubojstva bliske osobe i spolnog odnošaja bez pristanka bliske osobe te nešto veći broj prijava za kazneno djelo silovanja bliske osobe, koji su također modaliteti nasilničkog ponašanja u obitelji, i to teži oblici. Za kazneno djelo teškog ubojstva bliskih osoba osuđene su 3 osobe, za spolni odnošaj bez pristanka s bliskom osobom osuđene su 2 osobe, a za silovanje bliske osobe 7 osoba. Obradeno je razdoblje od tri

¹⁴⁶ Izvor podatka za 2013. godinu Izvješće DZS-a br. 1528/2014, str. 18, 20, 40, 60, 116; za 2014. godinu Izvješće DZS-a br. 1551/2015, str. 18, 20, 58, 76, 112, 116; za 2015. god. Izvješće DZS-a br. 1576/2016, str. 18, 21, 22, 44, 65, 68, 84, 126, 130, 131, 132.

godine kako bi se dobio uvid u situaciju u pogledu prijava, optužaba i osuda nakon donošenja novog Kaznenog zakona (2011.; stupio na snagu 2013.), kada nije postojala zasebna inkriminacija nasilničkog ponašanja/nasilja u obitelji. Željelo se vidjeti postoje li odstupanja u odnosu na 2015. god., u kojoj je „vraćeno“ kazneno djelo nasilja u obitelji u katalog kaznenih djela. Prilično je nevjerojatno da tijekom 2013. i 2014. god. nije bio veći broj prijava, optužaba i osuda za kazneno djelo teškog ubojstva bliskih osoba, kazneno djelo spolnog odnošaja bez pristanka s bliskim osobama te silovanja bliskih osoba u smislu kompenzacije nepostojanja zasebne inkriminacije nasilja u obitelji. Čak naprotiv, zamijećena je manja zastupljenost tih kaznenih djela u odnosu na 2015. god., kad je „vraćeno“ i kazneno djelo nasilja u obitelji. S obzirom na te podatke nameće se pitanje samo po sebi je li možda bio povećan broj optužaba i osuda za prekršaje nasilničkog ponašanja u tom razdoblju od 2013. i 2014. god.? Međutim, iz prikazanih podatka za prekršaje vidi se da je broj optuženih i osuđenih počinitelja prekršaja gotovo konstantan i ne odstupa od ranijeg razdoblja (2011. i 2012. godine), kada je u kaznenom pravu postojala inkriminacija nasilničkog ponašanja u obitelji.

Bilo bi zanimljivo vidjeti koliko je točno bilo tjelesnih ozljeda prema bliskim osobama, čiji modaliteti, iako teži, u suštini predstavljaju nasilje u obitelji i sadržajno u najvećem dijelu odgovaraju prekršaju (tjelesnog) nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 4. ZZNO-a. Tako bi se vidjelo koliko je uistinu bilo slučajeva nasilja u obitelji prije uvođenja novog (starog) kaznenog djela nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a) 2015. godine.

Prema podacima DZS-a¹⁴⁷ za kvalificirani¹⁴⁸ oblik tjelesne ozljede (čl. 117. st. 2. KZ-a) u 2013. bile su osuđene 102 osobe, u 2014. god. 211 osoba, a u 2015. 116 osoba, odnosno ukupno 429 osoba; za kvalificirani oblik teške tjelesne ozljede (čl. 118. st. 2. KZ-a) bilo je 7 osuđenih u 2013. god., 17 osuđenih osoba u 2014. god. te 22 osuđene osobe u 2015. god., odnosno ukupno 46 osoba. Za kvalificirani oblik osobito teške tjelesne ozljede (čl. 119. st. 2. KZ-a) 2013. i 2014. nije bilo osuđenih osoba, dok je 2015. god. bilo 14 osuđenih osoba za taj oblik djela. Drugim riječima, za kvalificirane oblike (u koje ulaze i tjelesne ozljede prema bliskim osobama) svih oblika tjelesnih ozljeda (tjelesne ozljede, teške tjelesne ozljede i osobito teške tjelesne ozljede) ukupno je u razdoblju od 2013. do 2015. bilo 489 osuđenih osoba. Kako kvalificirani oblici obuhvaćaju

---

¹⁴⁷ Izvješće DZS-a br. 1528/2014, str. 18, 58, 112; Izvješće DZS-a br. 1551/2015, str. 18, 58, 160; Izvješće DZS-a br. 1576/2016, str. 42, 82, 126.

¹⁴⁸ Kvalificirani oblici svih tjelesnih ozljeda podrazumijevaju počinjenje djela iz mržnje; prema bliskoj osobi; prema osobi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće; kada djelo počini službena osoba u obavljanju službene dužnosti ili odgovorna osoba u obavljanju javne ovlasti, čl. 117. st. 2. KZ-a, čl. 118. st. 2. KZ-a, čl. 119. st. 2. KZ-a.

nekoliko kvalifikatornih okolnosti, među ostalim i počinjenje djela prema bliskim osobama, a podaci prikazani u Izvješćima DZS-a nisu statistički pregledno odvojeni, nemoguće je razlučiti i točno utvrditi koliko je uistinu tjelesnih ozljeda počinjeno prema bliskim osobama.

Tablica 6.

Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a. KZ/97¹⁴⁹

God.	Ukupno osuđeni	Bezuvjetno		Uvjetno	
		Zatvor	Novčana k.	Zatvor	Novčana k.
2011.	428	91	-	334	-
2012.	354	69	-	285	-
2013.	50	13	-	37	-
2014.	4	1	-	3	-
2015.	4	1	-	3	-
2015. (179.a. KZ-a)	6	3	-	3	-
Ukupno	846	178	-	665	-

Navedeni podaci pokazuju da se u najvećem broju slučajeva izriče uvjetna kazna zatvora.¹⁵⁰ U promatranom petogodišnjem razdoblju izrečena je čak 665 puta, dok je bezuvjetna kazna zatvora izrečena svega 178 puta. Izricanje ostalih sankcija neznatno je. Za razliku od prekršaja, u kojima je novčana kazna najčešće izricana sankcija za ta djela, u kaznenom pravu to je uvjetna osuda, dok novčana kazna nije uopće zastupljena. Najvjerojatnije je smatrano da se u ovim predmetima upravo tom sankcijom može najefikasnije postići svrha kažnjavanja i djelovati na počinitelja, u prvom redu rokom kušnje u kojem ne smije počinuti novo kazneno djelo. Međutim, s obzirom na podatke koji su prikazani u idućoj tablici o udjelu recidiva kod počinitelja tih kaznenih djela, upitno je postiže li se tako izabranim i odmjerenim sankcijama svrha kažnjavanja, ponajviše u smislu utjecaja na počinitelja da više ne čini kaznena djela.

¹⁴⁹ Izvor podataka za 2011. godinu Izvješće DZS-a br. 1478/2012, str. 116; za 2012. godinu Izvješće DZS-a br. 1504/2013, str. 174; za 2013. godinu Izvješće DZS-a br. 1528/2014, str. 134; za 2014. godinu Izvješće DZS-a br. 1551/2015, str. 134; za 2015. god. Izvješće DZS-a br. 1576/2016, str. 156, 212.

¹⁵⁰ Opširnije o uvjetnoj osudi vidjeti Novoselec, *op. cit.* u bilj. 123, str. 396-411.

Tablica 7.

Udio ranijih osuda za počinitelje kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji, članak 215.a. KZ97, i nasilja u obitelji iz čl. 179.a. KZ-a¹⁵¹

God.	Ukupan broj počinitelja	Ranije osuđivani
2011.	428	127
2012.	354	104
2013.	50	14
2014.	4	1
2015.	4	1
2015. (čl. 179.a. KZ-a)	6	1
Ukupno	846	248

Statistički podaci pokazuju da je svaki treći počinitelj kaznenog djela recidivist. Međutim, iz podataka DZS-a ne može se razaznati radi li se o homogenom ili heterogenom recidivizmu. Dakle, može se zaključiti samo da je već ranije osuđivan za istovrsna ili druga djela, što je dosta češće negoli kod prekršaja, gdje je svaki peti počinitelj recidivist. Trend recidiva kod kaznenih djela i prekršaja u promatranom razdoblju (2011. – 2015.) različit je. Iz podataka prikazanih u tablicama (4 i 8) proizlazi da je kod kaznenih djela nasilja u obitelji recidivizam u opadanju, dok je kod prekršaja u porastu.

Osuda za kvalificirane oblike drugih kaznenih djela (teškog ubojstva, spolnog odnošaja bez pristanka i silovanja), koji bi sadržajno odgovarali težim oblicima nasilja u obitelji, bilo je ukupno 12 u razdoblju od 2013. – 2015.; odnosno 58 za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji (čl. 215.a KZ97; 2013. – 2015.) i 6 za kazneno djelo nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a; 2015.), odnosno sveukupno 76. Za sve oblike tjelesnih ozljeda ukupno je bilo osuđeno 489 osoba, s napomenom da se ne može razlučiti koliko bi se točno od tog broja odnosilo na počinjene tjelesne ozljede prema bliskim osobama. Ako pretpostavimo da se cijeli taj broj odnosi na tjelesne ozljede počinjene prema bliskim osobama (što je mala vjerojatnost), ukupno s kaznenim djelima iz prethodne rečenice najviše je oko 565 osoba bilo osuđeno za neki oblik nasilja prema bliskim osobama, dok su u razdoblju od 2011. do 2013. samo za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji (čl. 215.a. KZ97) bile osuđene 832 (punoljetne) osobe. U razdoblju od 2013. do 2015. god. bilo je 38 265 osuđenih osoba za prekršaj nasilničkog ponašanja u obitelji (čl. 4. ZZNO-a).

¹⁵¹ Izvor podataka za 2011. godinu Izvješće DZS-a br. 1478/2012, str. 152; za 2012. godinu Izvješće DZS-a br. 1504/2013, str. 145; za 2013. godinu Izvješće DZS-a br. 1528/2014, str. 127; za 2014. godinu Izvješće DZS-a br. 1551/2015, str. 159; za 2015. god. Izvješće DZS-a br. 1576/2016, str. 174, 185.

Iz prikazanih i analiziranih podataka proizlazi da je primat „lakših“ oblika nasilja u obitelji ipak bio ostavljen prekršajnoj sferi (oko 13 000 godišnje). Broj osuđenih počinitelja za ovaj oblik prekršaja nije se značajno mijenjao u vremenu od 2013. do 2015. god., kada nije postojala samostalna, zasebna inkriminacija kaznenog djela nasilja u obitelji.

Sukladno navedenom, može se zaključiti da ideja zakonodavca da se teži oblici nasilja u obitelji procesuiraju u kaznenom postupku kao kvalificirani (teži) oblici spomenutih kaznenih djela (teško ubojstvo i teški oblici silovanja i dr.) nije u potpunosti zaživjela. Mala je vjerojatnost da je u tom razdoblju (2013. – 2015., u vrijeme nepostojanja zasebne inkriminacije nasilja u obitelji u Kaznenom zakonu) stopa te vrste kriminala tako drastično pala (s 832 osuđene osobe na 565). Veća je vjerojatnost da takva ponašanja nisu bila prepoznata i kvalificirana kao teži oblici drugih kaznenih djela o kojima se pisalo u radu.

5. ZAKLJUČAK

Problem nasilja u obitelji i njegova dvojnog tretiranja budi u jednu ruku pravnu nesigurnost. Ovisno o tome što će nadležna tijela odlučiti (policija i državno odvjetništvo), odnosno hoće li pokrenuti prekršajni postupak ili kazniti za isto ili slično činjenično stanje, netko će ući u prekršajnu evidenciju, a drugi u kaznenu, no jasno je da (pravne) posljedice nisu iste. Diskrecijska je ocjena ovlaštenih tijela golema u pravcu kako kvalificirati određeno ponašanje. Takve mogućnosti otvaraju brojna pitanja i opasnost od mogućih zloporaba i kalkulacija ovlaštenih tijela. Unatoč tome što se trenutačno na doktrinarnoj i teorijskoj razini smatra da danas postoji jasno razgraničenje između prekršaja i kaznenih djela nasilja u obitelji, to će se zapravo tek vidjeti, jer je novo (staro) kazneno djelo nasilja u obitelji vrlo mlado, s neznatnom i tek razvijajućom sudskom praksom. Ta dilema dolazi do izražaja ponajviše oko tumačenja pojma „teškog kršenja propisa o zaštiti od nasilja u obitelji“, koje je blanketna dispozicija bića kaznenog djela nasilja u obitelji, s naglašenom inklinacijom kršenja načela *lex certa*, a za koje praksa tek treba pokazati kako će ga tumačiti i primjenjivati. U tom kontekstu upitno je je li uistinu dobro rješenje postojanje dvojakog tretiranja nasilja u obitelji. Ispuštanjem nasilničkog ponašanja u obitelji iz kataloga inkriminacija novog Kaznenog zakona iz 2011. zakonodavac je želio riješiti navedenu dilemu i nepostojanje dovoljnog razgraničenja prekršaja od kaznenih djela kad je riječ o nasilju u obitelji. Sukladno tome, manje opasna i društveno štetna ponašanja nasilja u obitelji jedno je vrijeme (2013. – 2015.) primarno ostavio u sferi prekršajnog prava, što proizlazi i iz analiziranih podataka (38 265 počinitelja prekršaja), vodeći se logikom hitnog postupanja u tim slučajevima te brže i, smatralo se, adekvatne reakcije na takva ponašanja, dok je teže oblike regulirao u

kaznenopravnoj domeni u vidu kvalificiranih oblika pojedinih kaznenih djela (tjelesnih ozljeda, silovanja i sl.). Postojanje mogućnosti samostalnog izricanja zaštitnih mjera za nasilničko ponašanje u obitelji prema ZZNO-u, pa čak i prije pokretanja postupka (čl. 18. i 19. ZZNO-a), u svakom je slučaju pohvalno glede trenutačne reakcije na obiteljsko nasilje, ali ne rješava dugoročno problem obiteljskog nasilja. Zanimljivo je da u Austriji i Švicarskoj mjere kojima se reagira na nasilje u obitelji može izreći i policija.

Predlaže se i još jedno rješenje glede počinitelja kaznenih djela nasilja prema djeci. Počinitelju koji je osuđen za bilo koje kazneno djelo s elementima nasilja (ali i druga kaznena djela) prema svojem djetetu trebalo bi *ex lege* oduzeti skrb nad djetetom. Počinitelji kaznenih djela (nasilja, ali i povrede djetetovih prava i drugih kaznenih djela) imaju i nakon osude roditeljska prava i skrb nad djetetom, pa ukoliko se žrtva kaznenog djela (primjerice žena) želi odseliti iz države s djecom (koja su također žrtve) i maknuti od nasilnika, mora prvo proći građanske (parnične i izvanparnične) postupke (razvod braka i oduzimanje roditeljske skrbi), koji znaju biti dugotrajni, kako ne bi bila počinitelj jednog drugog kaznenog djela – oduzimanja djeteta (čl. 174. KZ-a).

Problem propisanih sankcija za prekršaj iz čl. 4. ZZNO-a jest njihova visina; najstroža je kazna kazna zatvora u trajanju od 90 dana ili aproksimativno tri mjeseca, za koju poslije vrlo brzo nastupa i rehabilitacija (tri godine nakon izdržane kazne). Nakon proteka tog vremena nastupa fikcija neosuđivanosti, tj. nastupa puna rehabilitacija, te je zabranjena upotreba tih podatka, a u slučaju da ih netko upotrijebi, ne smiju imati nikakav pravni učinak. Ako nakon proteka tog vremena ta osoba ponovno počini prekršaj, neće se smatrati recidivistom u prekršajnompravnog smislu. Tu su sporne još dvije stvari. Prva je da se onaj tko počini prekršaj nasilja u obitelji, i pa potom kazneno djelo, neće smatrati recidivistom u kaznenom smislu ni u prekršajnom smislu, pa ako se jednom određeno nasilničko ponašanje u obitelji kvalificira kao prekršaj, a drugi se put ponovljeno nasilničko ponašanje kvalificira kao kazneno djelo, takav počinitelj zaobilazi statistiku koja se odnosi na recidiv. Druga je dilema da je za ostvarenje bića kaznenog djela nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a), kako je trenutačno uređeno, prema tumačenju sudske prakse i primjeni te norme u praksi (OKSZG K-622/16, K-1273/15), potrebno da se radi o višestrukome recidivistu (u kriminološkom smislu) nasilja u obitelji iz prekršajne sfere. Sukladno tome, recidivistom nasilja u obitelji u kaznenom će se pravu smatrati tek ukoliko se radi o višestrukome recidivistu u prekršajnom pravu, pa je s tog aspekta upitna učinkovitost sankcija izrečenih u prekršajnom postupku i uopće smisao provođenja prekršajnog postupka prema osobi koja je osuđena za kazneno djelo nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a). Prema analiziranim podacima DZS-a u pogledu recidivizma u prekršajnoj i kaznenoj sferi proizlazi da je

svaki treći počinitelj kaznenog djela nasilničkog ponašanja/nasilja u obitelji recidivist, dok je to svaki peti počinitelj istoimenog prekršaja. Za prekršaje nasilja u obitelji, prema obrađenim podacima DZS-a, najčešće je izricana novčana kazna, dok je u kaznenom postupku najčešće izricana uvjetna osuda (uvjetna kazna zatvora). Postavlja se pitanje s obzirom na takvo postojeće stanje - ako je nasilje u obitelji uistinu tako veliki problem za društvo, kojem se pridaje posebna pozornost, koja je logika i opravdanje izricanja tako blagih sankcija počiniteljima prekršaja, odnosno kaznenog djela nasilja u obitelji, koje su očito, s obzirom na stopu recidivizma, upitne s pozicije svrhe kažnjavanja? Znači li to zapravo da društvo i država koja proklamira nultu toleranciju na nasilje u obitelji, koja održava razna savjetovanja i konferencije na tu temu, s ciljem prevencije i suzbijanja takva ponašanja, na neki način takvim blagim izricanjem sankcija zapravo to nasilje tolerira? Hoće li se trenutačno postojećom politikom kažnjavanja počinitelja nasilja u obitelji nasilje u obitelji moći zaustaviti na prekršajnoj razini ili na kaznenom djelu nasilja u obitelji (čl. 179.a. KZ-a) prije nego što kulminira nekim težim oblikom nasilja i težim kaznenim djelima (primjerice teškim ubojstvom i sl.)? Smatram da bi se sva ponašanja s obilježjima nasilja u obitelji trebala ponajprije kvalificirati kao kaznena djela ako ispunjavaju obilježja određenih kaznenih djela i sukladno karakteristikama djela izricati adekvatne i učinkovite sankcije (ne preblage i ne one kojima se ne može ostvariti svrha kažnjavanja).

Međutim, pitanje nad pitanjima jest postoji li uopće učinkovito sredstvo ili „lijek“ za rješavanje nasilja u obitelji te jesu li dostupni mehanizmi primijenjeni u dovoljnoj mjeri i jesu li efikasni za zaštitu žrtava od takva nasilja, za koje je jedan od najvećih problema što se najčešće događa u četiri zida.

LITERATURA

1. Ajduković, M., *Nasilje u obitelji, Nacionalna obiteljska politika*, Zagreb, 2003, str. 239-274.
2. Ajduković, M.; Mamula, M.; Pećnik, N.; Tolle, N., *Nasilje u partnerskim odnosima, Nasilje nad ženama u obitelji*. Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004, str. 69-79.
3. Bojanić, I.; Cvitanović, L.; Derenčinović, D.; Grozdanić V.; Kurtović, A.; Novoselec, P.; Turković, K. (ur. P. Novoselec), *Posebni dio kaznenog prava*, Zagreb, 2007.
4. Božičević-Grbić, M.; Roksandić Vidlička S., *Reforma maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), sv. 18, br. 2/2011, str. 679-715.
5. Fletcher, G. P., *Basic Concepts of Criminal Law*, Oxford University Press, 1998.
6. Grozdanić, V.; Škorić, M.; Martinović, I., *Kazneno pravo opći dio*, Rijeka, 2013.
7. Grozdanić, V.; Škorić, M.; Vinja, I., *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, sv. 17, br. 2 /2010, str. 669-698.
8. Grubišić-Ilić, M.; Kozarić-Kovačić, D., *Nasilje u obitelji, Medicinski i pravni mehanizmi za zaštitu djece od zlouporabe sredstava ovisnosti i zlostavljanja*, Zagreb, 2001, str. 75-84.

9. Grujić, D., *Nasilje u obitelji - materijalnopravni i procesnopravni aspekt u kaznenom i prekršajnom pravu*, magistarski rad, Zagreb, 2009.
10. Horvat, M., *Rimsko pravo*, Pravni fakultet, Zagreb, 2008.
11. Hrabar, D., *Prava djece*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2016.
12. Ivičević Karas, E., *Načelo ne bis in idem u europskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 21, br. 2/2014, str. 271-294.
13. Ivičević Karas, E.; Kos D., *Primjena načela ne bis in idem u hrvatskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 19, br. 2/2012, str. 555-584.
14. Josipović, I.; Novak Hrgović, K., *Načelo ne bis in idem u kontekstu prekršajnog, kaznenog i upravnog prava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 23, br. 2/2016, str. 469-507.
15. Kaleb, Z., *Najznačajnije izmjene kaznenog zakona iz svibnja 2015.*, Pravo i porezi. Časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu, sv. 24, br. 10 (2015), str. 40-48.
16. Kikić, S., *Komparativni prikaz novina unesenih u hrvatsko zakonodavstvo donošenjem novog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*, Policija i sigurnost, sv. 19, br. 2 (2010), str. 239-243.
17. Matijević, A., *Nasilje u obitelji – europski modeli*, Policija i sigurnost, Zagreb, sv. 19, br. 2 (2010), str. 195-209.
18. Novoselec, P., *Druga novela Kaznenog zakona (Kazneno djelo psihičkog nasilja u obitelji)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 21, br. 2/2014, str. 439-466.
19. Novoselec, P., *Nasilničko ponašanje u obitelji prema novom Kaznenom zakonu (Sudska praksa)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 20, br. 1/2013, str. 267-277.
20. Novoselec, P., *Opći dio kaznenog prava*, Osijek, 2016, str. 238-241.
21. Odeljan, R.; Rajić, B., *Nasilje u obitelji – komparativna analiza pravne regulative u zemljama njemačkog govornog područja*, Policija i sigurnost, Zagreb, sv. 22, br. 2 (2013), str. 258-267.
22. Oset, S., *Prekršajnopravna zaštita od nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, sv. 21, br. 2 (2014), str. 579-618.
23. Radić, I.; Radina, A., *Zaštita od nasilja u obitelji: obiteljskopravni, prekršajnopravni i kaznenopravni aspekt*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, sv. 51, br. 3 (2014), str. 727-754.
24. Škorić, M.; Rittossa, D., *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), sv. 22, broj 2/2015, str. 483-521.
25. Vuletić, I., *Konsumpcija kao oblik prividnog stjecaja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), sv. 19, 1/2012, str. 15-29.
26. Zlatarić, B., *Novo kazneno djelo nasilnog ponašanja na javnom mjestu*, Jugoslavenska revija za kriminologiju i krivično pravo, 2/1967, str. 184-185.

Summary

THE DICHOTOMY OF SOLVING DOMESTIC VIOLENCE THROUGH MISDEMEANOUR LAW AND CRIMINAL LAW REGULATION

Determining whether behaviour with certain characteristics of domestic violence is a misdemeanour or perhaps a criminal offence is an eternal controversy among prominent experts and academics who deal on an everyday basis with criminal or misdemeanour law. The amendments to the Criminal Code of May 2015 return the crime of domestic violence (Art. 179.a. CC) to the catalogue of offences of the Criminal Code as an independent criminal offence. Before this amendment, in the period from 2013 to 2015, domestic violence was regulated in criminal law as a qualified form of certain crimes (murder, rape). Although this new offence under Art. 179.a. CC is regulated differently from the earlier criminal offence of domestic violence referred to in Article 215a of the Criminal Code of 1997, it is fundamentally and conceptually very similar. The offence under Article 215.a. KZ97 suffered from numerous criticisms ranging from the lack of specificity and not meeting the principle of legality especially in the form of *lex certa*, to the vague and unclear delimitation of these violations and violations under misdemeanour law. This paper discusses and debates the mentioned issues in an effort to examine whether the new regulation in the Criminal Code has removed any of the stated flaws.

Keywords: family violence, misdemeanour, criminal offence, abusive behaviour